
Aan de orde is de voortzetting van **het verantwoordingsdebat over de jaarverslagen en de slotwetten over het jaar 2009 en de rapporten bij de jaarverslagen**.

De **voorzitter**: Dan gaan wij nu echt beginnen met de inbreng van de heer Cramer. Hij heeft het woord.

□

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. Drie jaar geleden is een kabinet van CDA, Partij van de Arbeid en ChristenUnie van start gegaan met ambitieuze doelstellingen voor groei, duurzaamheid, respect en solidariteit, vol van vuur om samen met de samenleving te werken aan een beter Nederland, vanuit het besef dat je alleen maar resultaten kunt bereiken met behulp van burgers, bedrijven en instellingen.

We zijn nu ruim drie jaar verder. De eerste anderhalf jaar werden gekenmerkt door economische voorspoed, maar daarna volgde ruim anderhalf jaar van financiële en economische crisis. Met het crisispakket dat halverwege 2009 is vastgesteld en waaraan de fractie van de ChristenUnie zich in grote lijnen goed kon herkennen, moest Nederland door de financiële en economische crisis geloodst worden. Helaas is die ambitie door de kabinetscrisis eerder dit jaar voortijdig afgebroken. Dat betreuren wij zeer.

In de Verantwoordingsbrief staat dat dit de finale verantwoording is over dit kabinet. Dat behoeft wat ons betreft nuancering. Het is namelijk geen eindstand, maar een tussenstand. We, CDA, Partij van de Arbeid en de ChristenUnie zijn voor een programma van vier jaar gegaan. Dat is abrupt tot stilstand gekomen. Hoe een eindstand per 2011 eruit had gezien, weet niemand. Maar toch moet de tussenstand bezien worden in het licht van de beoogde resultaten.

De verantwoording gaat over de kabinetsdoelstellingen tegen de achtergrond van de demissionaire status van het kabinet. Dan is 2009 een heel bijzonder jaar geworden, met een crisis van ongekeerde omvang en met meer aspecten dan enige crisis hiervoor, zo lijkt het. Voor burgers, bedrijven en overheid heeft de crisis tot gevolg gehad dat het jaar volstrekt anders is gelopen dan verwacht. De kale cijfers kennen we allang, maar ze blijven schokkend. De werkelijkheid achter al die cijfers voor mensen die werkloos zijn geworden, bedrijven die failliet zijn gegaan of huiseigenaren die de hypotheek niet meer kunnen aflossen, zijn nog veel ingrijpender.

Hoewel er stevig over gediscussieerd is, blijkt dit stimuleringspakket voor de economie effect te hebben gehad. De crisis is nog altijd fors en de gevolgen zijn niet gering, maar, aldus het CPB, er zouden 50.000 meer werklozen zijn geweest zonder dat pakket. De werkloosheid is toegenomen, maar veel minder dan verwacht en zeker veel minder dan in onze buurlanden. Dat heeft betekenis. De overheidsbestedingen hebben als vrijwel enige positieve aanjager op de economie de ergste dip voorkomen. Er is geïnvesteerd in scholing, onderwijs, gebouwen, energiebesparing en weg- en waterbouw. De winsten van bedrijven stijgen weer voorzichtig. Voor de investeringen door bedrijven gaan de seinen geleidelijk aan weer op groen.

Ik heb enkele vragen aan het kabinet. Hier en daar is sprake van een beperkt gebruik van de maatregelen uit

het crisispakket. Hoe kan dat? Komt dit door onbekendheid? Zou dit kunnen worden opgelost?

Ook vorig jaar is al aandacht gevraagd voor de uitgaven binnen het infrafonds. Ook nu is het geld niet allemaal uitgegeven, geld dat buitengewoon hard nodig is voor de stimulering. Hoe is het mogelijk dat daarvan nu weer een groot bedrag op de plank blijft?

Het doet de ChristenUnie goed dat de instelling van een minister voor Jeugd en Gezin zich heeft bewezen. Overal in het land worden Centra voor Jeugd en Gezin geopend. De problemen in de jeugdzorg konden worden aangepakt. Kinderen zonder criminele achtergrond komen niet meer in een jji. Het is jammer dat de door het kabinet gepresenteerde toekomstvisie Perspectief voor jeugd en gezin niet meer behandeld kon worden, maar tezamen met het rapport over de jeugdzorg van de Kamercommissie voor Jeugd en Gezin zijn het prima bouwstenen om het beleid verder vorm te geven.

De minder meevallende jeugdwerkloosheid is een van de punten die aandacht blijven vragen. Graag zou ik willen weten of de maatregelen daarvoor onvoldoende hebben gewerkt. Wachtlijsten zijn onder dit kabinet met meer inzet aangepakt dan ooit. De verbetertrajecten lijken rendement op te leveren, net als de intensivering van de preventieve jeugdzorg. De ingrediënten om het nog beter te doen, liggen er. En over preventie gesproken: partijen hebben nog de kans bij te dragen aan een betere Drank- en Horecawet. Elke jongere zonder een drankprobleem is een mogelijk jeugdzorgprobleem minder, zou ik zeggen.

Op het gebied van onderwijs liggen problemen als de aanpak van voortijdig schoolverlaten en minder uitval redelijk op schema. Investerings in kwaliteit hebben ook vruchten afgeworpen. Wat ons betreft, zal het er nu vooral om gaan om het onderwijs zo veel mogelijk aan het onderwijs zelf te laten. Onderwijsdecentralisatie heeft als keerzijde gekregen een overmaat aan toezicht en verantwoording. Wij hopen dat met ons meer politieke partijen dat in gedachten zullen houden. Juist de scholen die ruimte en vertrouwen krijgen, ook en juist als het gaat om identiteit en inrichting, bieden de beste waarborg voor kwaliteit, omdat wordt uitgegaan van eigen inzet, eigen verantwoording en eigen verantwoordelijkheden. Ik zou ook hierop graag een reactie van het kabinet willen hebben. Als problemen zich voordoen, zoals bij de voor- en vroegschoolse educatie, waar veel aan is gedaan maar waar de resultaten nog moeten volgen, zullen we ons ervan moeten weerhouden om het zoveelste kwaliteitsplan op te leggen.

Vorig jaar is de crisisaanpak mede in het kader geplaatst van brede vraagstukken als milieu en schaarste. In antwoord op onder andere onze vragen in Tweede Kamer en Eerste Kamer zijn diverse brieven geschreven. De urgentie om krachten van overheid, wetenschap en bedrijfsleven te bundelen, is enorm. Bij de vorming van beleid moeten zowel economische als ecologische aspecten worden betrokken, om een antwoord te hebben op verdelingsvraagstukken en veiligheidsvraagstukken. Kortom, het gaat over het inzicht dat recht en gerechtigheid over grenzen heen zo hun gevolgen hebben. Wat de ChristenUnie betreft, kan het kabinet haar eigen suggestie om dit met een advies van de WRR uit te werken dan ook gewoon gaan uitwerken.

Duurzaamheid is helaas slachtoffer geworden van de kabinetstreuk. De ambitieuze doelstellingen van Schoon en Zuinig staan op de koers voor de korte termijn, maar

Cramer

er is onzekerheid over het halen van de doelen op de lange termijn; ik denk aan 2020. Het aanvullende maatregelenpakket moet die haalbaarheid vergroten, maar zal wat de ChristenUnie betreft een meer verplichtend karakter moeten hebben. De huidige convenanten zijn dan te vrijblijvend. Ook op dit punt geldt: op de ChristenUnie zult u kunnen rekenen, ook in de toekomst.

De wijken vormen een van de aandachtspunten uit de focus die vorige jaar is geformuleerd. Er is veel bereikt, maar we zijn nog lang niet klaar. Er staan flink wat seinen in het rood. Een belangrijk knelpunt is de versnippering van beleid. Gemeenten, politie, justitie en ministeries moeten veel beter samenwerken. Maatregelen moeten veel meer onder één noemer worden gebracht. Als we nu eens alle gedragsmaatregelen inderdaad onder één noemer, één uitvoeringsstructuur en één toezichtkader hadden gebracht, zoals het regeerakkoord dat voorzag, waren we hiermee een stuk verder geweest. Graag krijg ik ook daarop een reactie van het kabinet.

Dan kom ik toch bij een moment van vooruitzien, want ook dat zullen we in het verantwoordingsdebat altijd moeten doen. Na anderhalf jaar crisis komen we nu geleidelijk aan in een andere fase. En hoe moet het dan verder? Hoe ziet het beleid eruit na een crisis? Daarover gaat dit debat in beginsel niet. Daarvoor zijn de verkiezingsprogramma's en de financiële onderbouwingen daarvan, die vandaag langskomen, veel belangrijker. Wel zeg ik heel in het kort: het verzachten van de crisis was belangrijk, maar nu het weer lijkt te kunnen, moeten we de tekorten zien terug te dringen. Dat is ook een afspraak uit het aanvullend beleidsakkoord. Wat de ChristenUnie betreft, zullen de overheidsfinanciën in de komende periode met 16 mld. worden teruggebracht op een bijna-nullijn. Op lange termijn is het van belang dat de overheidsfinanciën structureel houdbaar worden gemaakt. Het is goed mogelijk om zelfs met positieve effecten voor economie, werkgelegenheid, milieu en natuur een houdbaarheidspakket van zelfs 5,5% te realiseren. Vandaag is dat ook gebleken in de doorrekening van het CPB.

Ik kom tot een afsluiting. De verantwoording over 2009 is wat de ChristenUnie betreft dus geen eindstand, maar een voortijdig afgebroken tussenstand. Dat heeft de resultaten negatief beïnvloed in een tijd waarin aanpakken is vereist, maar er komen nieuwe kansen voor partijen die durven. Er zijn nieuwe kansen voor een solide, sociaal en duurzaam beleid. Ik wens het demissionaire kabinet Gods zegen toe in al het werk dat nog moet gebeuren totdat de nieuwe ploeg het stokje zal overnemen.

□

De heer **Rutte** (VVD): Voorzitter. Wij zijn hier vandaag voor de finale verantwoording van het kabinet-Balkenende IV. Ik trek vandaag drie conclusies. Ten eerste was dit een kabinet zonder ambitie met een enorm gat in de hand. Ten tweede heeft het CDA de Partij van de Arbeid geen strobreed in de weg gelegd om de eigen agenda volledig te kunnen uitvoeren. Ten derde probeerde Balkenende krampachtig de boel bij elkaar te houden, maar zelfs dat is niet gelukt. Voor de VVD is het duidelijk: Nederland kan zich niet nog zo'n kabinet-Balkenende veroorloven. Daar heeft het land het geld niet voor. Dat is simpelweg te duur.

In september 2008 bood de heer Bos vol trots zijn Miljoenennota aan. Wij herinneren ons dat. Hij zij het volgende. "Alles wordt op degelijke wijze gefinancierd. Van een sociaaldemocratisch minister van Financiën hoeft men niet anders te verwachten. Het financieringsoverschot stijgt naar verwachting boven de 1% uit. De staatsschuld loopt heel snel terug naar een historisch uniek laag niveau, lager dan ooit eerder." De realiteit heeft het kabinet ingehaald. In plaats van een begrotingsoverschot van 1% is er een tekort van meer dan 5%. Dat is een tegenvaller van 37 mld. In plaats van een historisch lage staatsschuld komt er 100 mld. bij. Deels komt dat vanwege de noodzaak de banken te redden, maar zeker de helft van dit bedrag hangt direct samen met het feit dat de uitgaven van dit kabinet fors, maar dan ook zeer fors, zijn gestegen. Het was dan ook mevrouw Hamer, mijn collega van de Partij van de Arbeid, die de begroting van 2009 een ware Joop den Uylbegroting noemde. Het was volgens haar een begroting waarvoor Joop den Uyl zich niet zou schamen. Ze had volkomen gelijk. Wij zijn als land inmiddels compleet door het Stabiliteits- en Groeipact gezakt en wij zadelen toekomstige generaties op met een torenhoge schuld.

Al in 2008 zei de VVD dat de voorstelling van zaken van minister Bos te rooskleurig was en dat er donderwolven richting Nederland dreven vanwege de financiële crisis in de Verenigde Staten, de situatie in het Verenigd Koninkrijk en het omvallen van de bank Lehman Brothers. Wij zeiden dat het geen tijd was voor zelfingenomenheid, maar om orde op zaken te stellen. Het kabinet besloot een andere koers aan te houden. Het kabinet wilde geen verandering, want Nederland was hervormingsmoe. Het wilde investeren. Er is niet geïnvesteerd, er is heel veel geld uitgegeven. Ook in de Verantwoordingsbrief zegt het kabinet: kijk toch eens hoeveel geld wij hebben kunnen uitgeven in zo weinig tijd. Dat is voorwaar een prestatie.

De vraag is vandaag: hebben die uitgaven zin gehad? Welke resultaten hadden die uitgaven? Ik noem bijvoorbeeld de SDE-regeling. In 2011 geven wij daaraan inmiddels zo'n 900 mln. uit. Dat loopt op tot bijna 10 mld. in 2020. Zelfs minister Van der Hoeven van Economische Zaken is inmiddels bijgedraaid. Ze zegt namelijk ook dat je dit echt niet tot sint-juttemis kunt blijven doen. Neem bijvoorbeeld het armoedebeleid, de 43ste doelstelling van het kabinet. Kinderen uit arme gezinnen moeten participeren. Dat is fantastisch, een nobel streven, maar hoe doe je dat? Het kabinet heeft eerst twee jaar lang 40 mln. per jaar uitgegeven, is zich toen gaan afvragen of het eigenlijk wel werkte en kwam tot de conclusie dat het niet werkte, maar inmiddels was er alweer 80 mln. over de balk gegooid. Vandaag trek ik op dit punt één duidelijke conclusie: dit kabinet heeft veel te veel geld uitgegeven. Het gaat niet alleen om het geld van de belastingbetaler. Inmiddels moeten wij van iedere tien euro die de overheid uitgeeft, één euro lenen. Dat is simpelweg niet vol te houden.

Van de PvdA en een socialistische minister van Financiën hadden wij niet anders verwacht. Maar van het CDA valt het ons als VVD zwaar tegen. Dat kenden wij als een partij waarbij rentmeesterschap hoog in het vaandel stond. Die tijd is duidelijk voorbij. Het CDA heeft niet geluisterd naar de samenleving, ondanks de kostbare 100 dagentoeëne. Het CDA heeft vooral geluisterd naar de heer Bos en de verleidelijke sirenen-

Rutte

zang van de dames Vogelaar, Hamer, Cramer en Albayrak. "Meer geld uitgeven, dan komt het goed", zongen zij hem toe. Vandaag zien wij het resultaat van deze Griekse tragedie. Het CDA staat er alleen voor om een absurde begroting te verantwoorden. Het is – ik kan het niet anders zeggen – echt een gênante vertoning.

Dit kabinet spreekt ondertussen voortdurend over de stand van zaken van de eigen 74 doelstellingen en de 10 projecten, maar het maakt op geen enkele manier onderscheid naar de kwaliteit. De burger hecht veel meer belang aan de aanpak van de verloedering, die niet is opgelost en eerder toeneemt, dan aan de uitvoering van die vreselijke pardonregeling. Het kabinet klopt zich opnieuw op de borst dat het het Palestijns-Israëliëse conflict heeft opgelost. Hoe vaak kun je dat probleem oplossen? Volgens mij is dat conflict nog volop gaande, als ik naar CNN kijk.

In de Verantwoordingsbrief legt het kabinet verbanden die er niet zijn. Het claimt dat de extra uitgaven van het aanvullend beleidsakkoord hebben gezorgd voor de meevallende werkloosheid. Dat is maar een deel van het verhaal. Het klopt natuurlijk dat extra overheidsuitgaven op korte termijn leiden tot meer werkgelegenheid. Maar tegelijkertijd loopt het begrotingstekort op, waardoor op termijn lastenverzwaringen en ombuigingen onvermijdelijk zijn. Zo worden de kortetermijneffecten weer tenietgedaan. In het kabinet was eigenlijk altijd al – in die zin past dit ook wel bij deze coalitie – het adagium "eerst het zoet en dan het zuur", blijkbaar ook op dit punt.

Wat het kabinet had moeten doen, is de stofkam door de begroting halen: waar geven wij nu eigenlijk het geld aan uit en heeft dat allemaal wel nut? Kijk eens naar al dat geld dat gaat naar ontwikkelingssamenwerking, kijk naar het geld dat gaat naar de prachtwijken, de gratis schoolboeken en de maatschappelijke stages. Het heeft allemaal geen effect. De Algemene Rekenkamer was gisteren hard in het oordeel. Zij zei dat van 44,3 mld. kan worden aangegeven of het kabinet heeft bereikt wat het wilde, maar dat van 37 mld. aan uitgaven de effecten zeer beperkt zijn aangegeven. Dat is maar liefst een derde van het totaal van de rijksuitgaven, mijnheer Van Geel.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Geel.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik heb mij even ingehouden. Ik weet dat dat van u niet hoeft, dus ik voldoe aan uw lokroep om erop in te gaan, want het wordt toch even te grijs. Wie heeft hier vorig jaar februari volmondig gezegd dat de 3%-grens van het Stabiliteitspact door ons was losgelaten en wie wilde dat niet? Dat was u. Ik citeer nu alle gegevens, ook van het Centraal Planbureau en de stukken. Als het kabinet dit tekort niet vrij had laten oplopen, maar had beperkt tot 3% – daar loopt u steeds omheen, maar dat was wat u wilde – dan had de overheid volgens het CPB moeten besluiten tot bezuinigingen en lastenverhogingen van 11 mld. in 2009 en 25 mld. in 2010. En zoals u kunt lezen in de stukken, had dat ook de werkloosheid met 50.000 extra laten oplopen. Ik vraag mij af wie hier nu absurd bezig is en welke Griekse tragedie hier nu aan de orde is. Wat u wilde en waar u nu steeds voor wegloupt, was op een volstrekt onverantwoorde manier op een verkeerd moment draconisch bezuinigen, wat onze economie verder had kapotgemaakt. Dat gebeurde er en daar loopt u steeds omheen.

De heer **Rutte** (VVD): De heer Van Geel heeft het nog steeds niet begrepen.

De heer **Van Geel** (CDA): Ach!

De heer **Rutte** (VVD): Het verwijt dat de VVD vorig jaar de heer Van Geel en zijn partij heeft gemaakt, is dat zij de bestaande afspraken in het kabinet loslieten zonder dat er ook maar een begin was van uitzicht op nieuwe afspraken hoe deze moeilijke situatie onder controle moest worden gebracht. Daar ging het mij om. Wij hebben gezien dat ik gelijk had. In september, bij de algemene beschouwingen, heb ik tegen u gezegd: regeer of stap op. Als dit kabinet, waarvan u een schragende partij bent, niet gaat regeren, dan moet het opstappen. U had vorig jaar februari moeten onderhandelen over nieuwe randvoorwaarden voor het financieel beleid. Dat hebt u niet gedaan. U hebt de PvdA onder het mom van de crisis de volledige ruimte gegeven om het linkse socialistische potverterenbeleid uit te voeren.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik kan het wel niet begrepen hebben, maar de heer Rutte geeft geen antwoord op mijn vraag. Ik vraag hem naar zijn politieke wijsheid, het oordeel dat hij meende te moeten hebben in februari vorig jaar en dat, als het was uitgevoerd, de desastreuze gevolgen had gehad die ik net heb geschetst. Dat is de realiteit, mijnheer Rutte. U beantwoordt mijn vraag niet, maar kaatst het verwijt gewoon terug naar mij. Dat verwijt slaat nergens op. De reden dat wij het financiële beleid niet veranderd hebben, is heel simpel. Vorig jaar in maart hebben we in het akkoord aangegeven dat als er ook maar enigszins groei zou zijn – al was het maar 0,25% of 0,5% – en als we weer uit de diepe crisis zouden komen, onmiddellijk het toen afgesproken bezuinigingspakket van toepassing zou zijn. Dat hadden wij afgesproken. Dat was toen wijsheid en dat is het nu. Bovendien plaatst u de verwijten die u het kabinet maakt, totaal niet in Europese context. Nederland liep ver vooruit met het denken over het gezond maken van overheidsfinanciën. De laatste acht jaar zijn ze gezond gemaakt; daardoor hebben wij een sterke positie. Als u meent deze prestaties ook in historisch perspectief zo te moeten kwalificeren, zegt dat heel veel over uw partij.

De heer **Rutte** (VVD): Ten eerste gaf u vorig jaar in februari alle afspraken op zonder eerst nieuwe te hebben gemaakt. U maakt nu goede sier met dat confettikanon met maatregelen uit maart, waarop we maanden hebben moeten wachten. De enige reden dat de Nederlandse economie weer uit die ellende groeit, is dat de economieën van China, Japan en andere Aziatische gebieden aan het groeien zijn. Daardoor neemt de Nederlandse export toe, doordat de Nederlandse bedrijven zich daar gelukkig op hebben ingesteld. Daarom heeft het CBS aangegeven dat er vorige maand 0,1% groei was. Dat is heel weinig, maar goed, het is groei. Die was puur exportgedreven en kwam echt niet doordat u vorig jaar met dat confettikanon hebt staan spelen.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik vraag u om dan toch de stukken te lezen. Daarin wordt heel uitdrukkelijk onderscheid gemaakt tussen de maatregelen die dit kabinet genomen heeft, en de gelukkige effecten van andere maatregelen uit het buitenland. Die hebben onze economie ook nog eens met 0,75% laten groeien. Het is

Rutte

wel degelijk autonoom, eigen beleid dat tot die 2% minder groei zou hebben geleid als uw voorstellen zouden zijn uitgevoerd. Bovendien zouden er tot 50.000 meer werklozen zijn. Gelukkig is daar nog 0,25% extra groei bovenop gekomen door het aantrekken van de wereldhandel en de stimulerende maatregelen elders in Europa.

De heer **Rutte** (VVD): Ik begrijp best dat u ook niet trots bent op de erfenis van het kabinet. Dat verwijt ik u geen moment, want ik zou er ook niet trots op zijn. Feit is wel dat u vorig jaar zelf een goed idee hebt ingebracht dat niet door het kabinet is overgenomen. U hebt toen gezegd: laten we nu met een stofkam door de begroting gaan. Dat is precies wat ik ook suggereerde: stop op korte termijn met de uitgaven waarvan stopzetting de economie niet schaadt. U stelde dat ook voor. Ik stelde voor om tegelijkertijd de maatregelen te nemen die nodig waren voor de lange termijn. Ook dat is niet gebeurd. Het kabinet heeft niet ingegrepen in die uitgaven die de economie geen schade zouden doen als we ze zouden stopzetten, bijvoorbeeld de maar doorlopende en oplopende kosten van de ontwikkelingssamenwerking, de maatschappelijke stages, de gratis schoolboeken, etc. Bovendien heeft het kabinet vorig jaar september niet de maatregelen genomen om de Nederlandse economie weer structureel gezond te maken. U hebt het weggedeelegeerd aan twintig commissies.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik begrijp dat uw fantasie ongelooflijk groot is. Als u het in 2008 allemaal zo goed wist, waarom hebt u toen dan niet even een mailtje gestuurd naar de baas van Lehman Brothers? Dan hadden wij de economische wereldcrisis kunnen voorkomen. U wist het namelijk al en die bank is pas dagen later omgevallen! U had dus even kunnen waarschuwen. Ik kan me voorstellen dat het voor u leek alsof het maanden was, maar het aanvullend beleidsakkoord kwam slechts een paar weken later. Nu uw fantasie toch zo groot is, vraag ik u gelijk: waarom hebt u de heer Van Geel niet gesteund met die stofkam?

De heer **Rutte** (VVD): Ik heb hem gesteund! Ik heb gezegd: geweldige idee!

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Nee, u hebt hem niet gesteund. U wilde 40 mld. bezuinigen. U wilde die stofkam van de heer Van Geel helemaal niet hebben. Laten we vandaag wel bij de waarheid blijven. Bovendien vraag ik me af waarom u zo denigrerend doet over de mensen in armoede, waarom u zo denigrerend doet over de mensen in ontwikkelingslanden. U staat het beleid weg te blazen als "schoolboeken" en als armoedebeleid dat er niet toe doet, maar de kinderen die ondersteund worden, wonen wel in de moeilijkste wijken. U blaast het allemaal weg. Ik begrijp dat wel, want ik heb uw plannen gezien. U wilt mensen onder het bijstandsniveau brengen. U wilt zelfs mensen onder het bestaansniveau brengen: € 200 minder voor de mensen met het bestaansminimum! Voor die samenleving wilt u staan. Ik zou maar wat voorzichtiger zijn met al die grote woorden.

De heer **Rutte** (VVD): Ik moet een keuze maken uit al uw opmerkingen. Laat ik maar met de laatste beginnen, want dat was wel de meest blatante onzin. Voor de VVD

geldt: als mensen zwak staan, als mensen het moeilijk hebben, staan we er voor elkaar. Daarom trekken wij in onze plannen 200 mln. extra uit voor chronisch zieken en gehandicapten en 0,25 mld. voor de bijzondere bijstand. Voor mijn partij is niet-sociaal beleid: mensen met een steeds hogere uitkering in die uitkering laten zitten. Voor mijn partij is sociaal beleid: iedereen die dat maar enigszins kan, van een uitkering aan het werk helpen. Wat u doet, is het voor die bijstandsmoeder onaantrekkelijk maken om te gaan werken, omdat ze er op achteruitgaat als zij vanuit die uitkeringssituatie aan het werk gaat.

Ik ben voor ontwikkelingssamenwerking, maar dan wel ontwikkelingssamenwerking die functioneert. Ik ben tegen begrotingssteun aan regimes in de Derde Wereld die daardoor geen eigen belastingen meer behoeven te heffen. Ik ben voor noodhulp en ik ben voor economische ontwikkeling langs de lijn van bijvoorbeeld microkredieten en het laten ontwikkelen van een middenklasse in de Derde Wereld. Dat is echt sociaal beleid in plaats van maar gewoon geld blijven overmaken naar allerlei presidenten in Afrika in de hoop dat er dan wat nuttigs mee gebeurt.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): U zei hier net dat het armoedebeleid van het vorige kabinet, uitgevoerd door Jetta Klijnsma, iemand die bij uitstek weet hoe het in elkaar zit, gefrommel was: eerst 40 mln. toen 80 mln. Dat is wat u erover zei, over het armoedebeleid dat bedoeld is voor kinderen die in moeilijke situaties zitten. Daarom verwijt ik u dat u denigrerend doet. U creëert inderdaad banen. Ja, banen in 2040 over de uitkeringen, de kortingen en het sociale stelsel in 2010 heen. Dat is wat u doet.

De heer **Rutte** (VVD): Ik heb net al gezegd dat het niet verkeerd is om kinderen die in een moeilijke situatie zitten, te ondersteunen. Ik ben daar voor. Wij trekken alles bij elkaar 0,5 mld. extra uit voor mensen die zwak staan in dit land, omdat ze altijd moeten kunnen rekenen op ons hier en vooral op de VVD. Nogmaals, sociaal is niet mensen in een slechte situatie laten zitten als dat niet nodig is. Met bewijslast van de Algemene Rekenkamer heb ik zo-even aangetoond dat het geld dat is uitgegeven aan deze kinderen, helemaal geen effect heeft gehad. De Rekenkamer zegt: pas na twee jaar zijn ze gaan kijken of het effect had. Dat is nu typisch de Partij van de Arbeid. Zij gooit naar allerlei problemen geld en dan denkt zij dat daarmee de problemen zijn opgelost. Dat is niet zo; heel vaak nemen de problemen toe door er geld naartoe te gooien en is het noodzaak om echt structurele hervormingen door te voeren.

Wij zorgen ervoor dat er met ons verkiezingsprogramma 400.000 banen structureel bijkomen in Nederland. Uw partij blijft daar ver bij achter. De grote vraag vandaag is hoe u uw partij gaat noemen, want de naam Partij van de Arbeid is duidelijk niet de goede naam voor uw partij.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): U staat hier trots te zijn op banen in 2040. Wij zitten nu in 2010 in een crisis. Mensen worden nu werkloos en wij moeten nu iets doen voor die mensen. Wij willen inderdaad – en daar ben ik trots op – onze sociale zekerheid overeind houden. Ja, dat willen wij, maar het past u niet om zulke grote woorden te spreken over kinderen die in armoede leven, over kinderen en gezinnen die dat geld wat betreft die gratis

Rutte

schoolboeken hard nodig hadden. Ik daag u uit om een keer samen met mij mee te gaan naar die gezinnen in plaats van dat u deze denigrerende woorden gebruikt over dat beleid. Het kan best dat het later wordt geëvalueerd, maar u begon te zeggen dat het niet nodig is en dat het niet van belang is voor de mensen over wie het gaat. Wat u doet, wat uw beleid is en wat ik u verwijt, is dat u hardvochtig bent en dat u over de hoofden van mensen heen die het minste hebben een beetje hier staat te blazen over banen die in 2040 pas komen.

De heer **Rutte** (VVD): Ten eerste is het onzin dat het hier gaat om banen in 2040; het gaat hier om de structurele effecten van het VVD-beleid om de economie aan de gang te krijgen, waarbij u ver achterblijft. Hoezo Partij van de Arbeid? Ik vraag het u nog een keer. Wat wordt de nieuwe naam van uw partij?

En nu nog een keer over de mensen die het moeilijk hebben. U vindt dat mensen die het moeilijk hebben het vooral moeilijk moeten houden. U geeft ze er een klein beetje geld bij en doet een beetje aan armoedebeleid en dat vindt u sociaal. Wat ik sociaal vind, is dat u zou zeggen tegen die bijstandsmoeder: kom, wij gaan ervoor zorgen dat jij aan de slag komt. Maar wat hebt u gedaan in deze coalitie? U hebt ervoor gezorgd dat zij niet meer behoeft te solliciteren. U hebt ervoor gezorgd dat zij erop achteruitgaat als zij vanuit die uitkeringssituatie aan het werk gaat. Blijkbaar is het een belangrijke doelgroep voor u om kiezers bij te werven, maar ik wil al die bijstandsmoeders op de VVD hebben stemmen die uit die uitkeringssituatie willen en die aan de slag willen en iets van hun leven willen maken. Die mensen hebben bij de PvdA van u helemaal niets te zoeken, helemaal niets!

De **voorzitter**: Ik geef mevrouw Hamer nog een kans om een slotopmerking te maken omdat u haar rechtstreeks aanspreekt, maar daarna ga ik meteen door naar de heer Roemer.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): U doet het nu weer, mijnheer Rutte. U praat weer denigrerend over deze mensen. U hoort het zelf niet eens, dat is het ergste. Wat wij doen voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt, is zorgen dat ze scholing kunnen krijgen. Wat wij hebben gedaan voor de mensen die werkloos dreigden te worden, is het in gang zetten van de deeltijd-WW. U neemt echter geen maatregelen voor vandaag; u creëert banen. U zegt dat het structurele banen zijn maar in het CPB-rapport staat echt 2040. Zoek het op. Die banen komen pas dan. En u doet dat over de ruggen heen van mensen die het het moeilijkst hebben. U hebt heel veel woorden nodig en terugverwijzingen naar mij, maar u kunt het niet ontkennen, omdat het precies in uw plannen staat.

De heer **Roemer** (SP): Ik moet de heer Rutte wel één ding meegeven: hij heeft lef. Je moet je echter afvragen of hij daar trots op moet zijn. Het was namelijk het VVD-beleid ten tijde van Zalm, dat ervoor gezorgd heeft dat de controle op de financiële sector op afstand is gezet, dat de hypotheek doorverkocht konden worden en dat het bonussenbeleid is ingevoerd. Dat is allemaal liberaal beleid, waar u in het verleden medeverantwoordelijk voor bent geweest. Daardoor is de puinhoop in het financiële circuit ook mede veroorzaakt. Ik had een klein

beetje gehoopt dat u zelf ook een beetje in de spiegel had gekeken, mijnheer Rutte.

Dan het verhaal waar mevrouw Hamer op doelt. Zij heeft natuurlijk volkomen gelijk. Uw banen zijn gewoon pulpbanen. Van de banen die u denkt te creëren – zo gaat dat nu ook – moeten mensen er drie hebben om ervan rond te kunnen komen. Dat zijn namelijk mensen die voor € 4 per uur post mogen gaan bezorgen, omdat de postmarkt zo nodig geliberaliseerd moest worden. De VVD zou er goed aan doen een toontje lager te gaan zingen en een klein beetje meer richting sociaal beleid te gaan, in plaats van er alleen voor te zorgen dat de verschillen tussen degenen die het goed hebben en degenen die het minder goed hebben, de komende jaren alleen maar groter worden.

De heer **Rutte** (VVD): Ik zie in de SP-bankjes Slagerij van Kampen zitten.

Ik wil allereerst de heer Roemer verwelkomen in zijn nieuwe rol. Ik zie uit naar onze debatten. Het begint in ieder geval goed. Ik verzoek hem wel om bij de heer Cohen te rade te gaan, want die laat zich inwerken als het gaat om economie. Misschien moet u dat ook iets meer doen, mijnheer Roemer. Uw verhaal over de financiële markten klopt namelijk niet. Als u het dossier had gelezen, zou u gezien hebben dat juist minister Zalm in de afgelopen vijftien jaar maatregelen heeft genomen om het toezicht op de financiële sector te versterken. Hij heeft maatregelen genomen die ertoe hebben geleid dat naast de vrije markt er een stevige rol is voor een marktmeester. Dat is voor liberalen essentieel. Wij willen een vrije markt, maar altijd onder het beleg van een stevige marktmeester, zoals die er ook is op markten waar wij fysiek onze spullen kunnen kopen.

Dan het armoedebeleid. Ik heb al tegen mevrouw Hamer gezegd dat voor ons sociaal is dat je mensen die echt niet meer aan de slag kunnen komen zeer fatsoenlijk behandelt. Daar staan wij en daar sta ik voor. Tegelijkertijd moet je er echter alles aan doen om mensen die wel aan de slag kunnen komen ook aan de slag te helpen. Wat wij doen, is de economie in Nederland structureel versterken, waardoor het mogelijk is die 400.000 banen erbij te krijgen. Dat bereiken wij door lastenverlichting, door te hervormen in de arbeidsmarkt en door te investeren in bijvoorbeeld het onderwijs.

De heer **Roemer** (SP): Mijnheer Rutte, ik heb mij als geen ander ingelezen. Ik heb met name gekeken naar het vandaan kwam. Ik heb ook gekeken naar wat mijn collega De Wit op een fantastische manier met zijn commissie voor elkaar heeft gekregen. Dat zou de VVD zich moeten aantrekken. In het rapport van die commissie staan heel duidelijke uitspraken, naar aanleiding waarvan u zou moeten zeggen: dan maak ik mij een beetje kleiner. U moet dus niet denigrerend naar mensen in de bijstand doen, maar ook niet naar collega's.

U zegt dat u mensen in de bijstand wilt helpen. U wilt echter nauwelijks helpen. De banen die gecreëerd worden – waar u zo'n voorstander van bent – zijn banen die bol staan van flexibiliteit. Mensen worden tegen elkaar opgezet en zij worden uitgebuit. Mensen kunnen zelfs met een fulltime baan niet meer rondkomen. Als u dan ook nog gaat bezuinigen op de zorgtoeslag en gaat beknibben op het minimumloon en op de uitkeringen, maakt u het voor die mensen nog moeilijker om rond te

Rutte

komen en dan creëert u een nog grotere tweedeling in onze samenleving. Daar past de SP voor!

De heer **Rutte** (VVD): Ik zou daar ook voor passen, maar dat is ook helemaal ons voorstel niet. Ons voorstel is om door de overheid wat kleiner te maken, door ruimte te creëren voor lastenverlichting en door het bedrijfsleven te versterken, ervoor te zorgen dat mensen door een verlaging van de inkomstenbelasting en een verhoging van de arbeidskorting in hun portemonnee meer geld overhouden. De mensen in de vuilophaal die de afgelopen weken gestaakt hebben omdat zij er geld bij wilden hebben, zouden dat geld er bij de VVD allang bij hebben gekregen, namelijk door onze hogere arbeidskorting. U wilt echter de belasting maar steeds verhogen. Vervolgens wilt u dat mensen hun koopkracht behouden, waardoor de salarissen weer omhoog moeten. Daarmee maakt de SP de economie kapot. Dat mag, maar dat is niet het beleid dat ervoor zorgt dat er economische groei komt. Uw beleid leidt juist tot meer werkloosheid.

De heer **Roemer** (SP): Dat laatste is ook weer grote flauwekul. Wij zijn inderdaad de kampioen koopkracht en daar ben ik trots op. Dat komt met name ten goede aan de mensen die nu gewoon wekelijks of maandelijks tekort komen. Dat geld, wat zij er wat ons betreft straks bij krijgen, rolt direct de economie in. Het is aangetoond dat juist als de mensen met de lagere inkomens wat meer armslag krijgen, het geld daadwerkelijk naar de bakker, de groenteman en de fietsenmaker gaat. Dat stroomt dus regelrecht het mkb in en dat is een enorme impuls voor de economie. Wat u doet, is het eigen risico in de zorg fors verhogen. U verlaagt de uitkeringen. U bezuinigt op de zorgtoeslag. U verkleint het basispakket. Dat is een enorme lastenverzwaring voor iedereen met middeninkomens en daaronder. Dat is wat de VVD doet.

De heer **Rutte** (VVD): Wij verlagen helemaal geen uitkeringen. Wij laten de uitkeringen meegroeien met de ontwikkeling van de prijzen. Ons voorstel is helemaal niet om de uitkeringen te verlagen, maar ze juist waardevast te houden. Wat u doet met de gezondheidszorg, is Nederland dadelijk opzadelen met torenhoge zorgpremies. Dat is namelijk het effect van uw beleid. U wilt op geen enkele manier ingrijpen in de sterk oplopende gezondheidskosten. Het effect van de voorstellen van de heer Roemer zal zijn dat de premies in de zorg daardoor uiteindelijk nog flink verder stijgen en als een molensteen om de nek van hardwerkend Nederland hangen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik ben er helder over: de VVD is banenkampioen op de lange termijn en GroenLinks volgt als goede tweede. Bij de VVD komen er 400.000 banen bij en bij GroenLinks 300.000. De programma's daarvoor verschillen echter volstrekt, afgezien van het punt van de arbeidskorting. Op dat punt kunnen wij elkaar de hand schudden, want daar kiezen wij ook voor. Er is echter wel een groot verschil op de korte termijn. Ik vind het eerlijk gezegd schokkend dat de VVD ervoor kiest om in 2015 50.000 banen in de zorg te vernietigen. Wilt u daar eens op reageren? Wat zegt u tegen de nieuwe verplegenden die de komende jaren broodnodig zijn? Er is immers behoefte aan meer handen aan het bed. U zegt in feite: die 50.000 banen komen er niet.

De heer **Rutte** (VVD): Dat klopt niet. Bij ons komen er 100.000 mensen in de verzorging bij.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ken uw cijfers. Er is de komende jaren een autonome groei van 150.000 banen in de zorg. Wij doen daar nog eens 15.000 bij. U haalt er 50.000 vanaf. Dan komt u uit op 100.000. Dat betekent dat u er bij een autonome groei van 150.000 banen 50.000 weghaalt. Dat is verplegend personeel dat wij ongelofelijk hard nodig hebben. Dat zijn handen aan het bed. Dat zijn geen melkertbanen, waar u altijd op kankert, pardon: waar u altijd op moppert. Dat zijn mensen die wij ongelofelijk hard nodig hebben om voor onze ouderen en onze zieken te kunnen zorgen. U haalt die banen van de autonome groei weg. Wat zegt u tegen het verplegend personeel dat staat te trappelen, dat wij nodig hebben en dat de zieken nodig hebben? Wat zegt u tegen hen?

De heer **Rutte** (VVD): Nogmaals: bij de VVD komen er in de zorg 100.000 banen bij. Ik snap het probleem van mevrouw Halsema niet. Blijkbaar moet je elkaar hier de maat nemen of de een er 100.000 banen bij krijgt en de ander 150.000 banen, alsof dat sociaal is. Bij de VVD komen er 100.000 banen bij. Wij willen kleinschalige gezondheidszorg. Wij willen dat de kleine ziekenhuizen en de huisartsenposten openblijven. Bovendien willen wij stevig snijden in de bureaucratie. Ik wil in ieder geval niet – een deel van de toename van het aantal banen in de zorg zou daarheen gaan – nog meer management. Ik wil niet dat mijn twee zussen, die in de wijkverpleging werken, dadelijk te maken krijgen met een vierde managementlaag boven zich. Ze hebben er nu drie boven zich. Wat mij betreft, zouden mevrouw Halsema en ik samen moeten werken om ervoor te zorgen dat wij van drie managementlagen naar maximaal één managementlaag gaan. Moet je eens kijken hoeveel banen je dan kunt besparen en hoeveel geld je vrijspeelt voor de mensen die je écht nodig hebt in de gezondheidszorg!

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Over het management zijn wij het volledig eens. Het is echter een bekende politieke retorische truc om op het moment dat je geen antwoord hebt, over een ander onderwerp te beginnen, zoals in dit geval het management.

De heer **Rutte** (VVD): U zult zich nooit bedienen van een retorische truc!

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Inderdaad, u kent mij goed. Ik herhaal: wat is er aan de hand? Er is een autonome groei van 150.000 banen in de zorg. Die groei is brood- en broodnodig. U vernietigt daar 50.000 banen van en vervolgens gaat u dik staan doen met wat u overhoudt. Dat neemt niet weg dat u nog steeds 50.000 broodnodige banen vernietigt. Dat is schandalig en onverantwoord. Laat ik daar nog één ding bij zeggen. Voor de door u gepredikte kleinschaligheid hebt u echt het geld niet meer. Daar hebt u ook de mensen niet voor, omdat u 50.000 banen weghaalt.

De heer **Rutte** (VVD): Ik begrijp echt het probleem van mevrouw Halsema niet. Blijkbaar moeten wij hier met een soort spierballen laten zien of de een 100.000 banen en de ander 150.000 banen erbij creëert. Ik stel vast dat

Rutte

de werkgelegenheidsstijging in de gezondheidszorg bij de VVD enorm is. Er komen bij ons 100.000 banen bij. Wij nemen wél maatregelen in de gezondheidszorg om ervoor te zorgen dat de gezondheidszorg beter gaat functioneren en dat de kwaliteit toeneemt, zodat mammapoli's, heupklinieken en al die zaken – bijvoorbeeld knieoperaties, die nu in een aantal ziekenhuizen heel gestructureerd plaatsvinden – op een veel grotere schaal mogelijk zijn. De kwaliteit neemt dan toe en de kosten nemen af. Dat moeten wij zien te bereiken in de gezondheidszorg. Hier staat wat mij betreft de patiënt en de oudere centraal en niet de grote bureaucratische moloch waarvan mevrouw Halsema blijkbaar zo houdt. Die mensen hebben namelijk de gezondheidszorg nodig.

De voorzitter: Mevrouw Hamer, u bent deze interruptieronde ook al begonnen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Dit gaat echt over een ander onderwerp. Wij zullen straks in de pauze een telraampje voor de heer Rutte meenemen. 150.000 min 50.000 is 100.000. De autonome groei is 150.000. Als de heer Rutte er 50.000 afhaalt, houdt hij er 100.000 over. Dat getal staat er. Misschien kan de heer Roemer nog iets leren over de economie, maar mijn advies is: begin bij taal en rekenen!

De heer Rutte (VVD): Nu is de heer Roemer beledigd. Ik erval in herhaling, maar ik stel vast dat er bij ons dus 100.000 banen in de zorg bijkomen.

Ik heb hier al eerder aandacht gevraagd voor de Centra voor Jeugd en Gezin, omdat mijn collega Paul de Krom dacht dat hij zijn drie zoontjes daar naartoe kon brengen, teneinde ze dan 's avonds gestreken weer terug te krijgen. Toen ik dat de vorige keer hier noemde, bleek dat die Centra voor Jeugd en Gezin er alleen zouden zijn voor kinderen met wie iets aan de hand is. Nu stelt het kabinet vast dat die Centra voor Jeugd en Gezin er inmiddels ook zijn voor kinderen zonder problemen. Als het aan de heer Rouvoet ligt, kunnen wij de volledige opvoeding van onze kinderen in de toekomst blijkbaar uitbesteden. Ik wil daarom graag een toelichting hierop. In de Verantwoordingsbrief staat overigens dat veel wethouders de feitelijke opening hebben uitgesteld tot kort voor de gemeenteraadsverkiezingen. Blijkbaar hoopte een aantal wethouders van het CDA, de PvdA en natuurlijk van de ChristenUnie op een electorale winst naar aanleiding daarvan. Hier kan nooit een VVD'er bij geweest zijn, mijnheer Rouvoet. Ik ben in dit kader benieuwd naar een verklaring van de minister.

Het kabinet klopt zich ook op de borst over de resultaten in het onderwijs. Ondertussen telt Nederland echter nog steeds ruim 700 zwakke tot zeer zwakke scholen. Het taal- en rekenonderwijs blijft onder de maat. In het mbo presteren bovendien te veel opleidingen niet goed. In het hoger onderwijs zijn de collegezalen overvol en is het onderwijs steeds meer gericht op de middelmaat. De student-assistenten geven de colleges in het eerste jaar en niet de beste hoogleraren. Het ontbreekt blijkbaar aan ambitie. Om in de top vijf van de kennis-economieën te komen, hebben wij in Nederland het beste onderwijs nodig, niet alleen voor advocaten en artsen maar ook voor timmermannen en loodgieters. Men spreekt over het aanpakken van zwakke en slechte scholen, maar in de praktijk krijgen die kans op kans. Dit betekent misschien wel zekerheid voor de leraren op de

zwakke scholen, maar sommige kinderen zitten dus hun hele schooltijd op een zwakke school. De VVD vindt dat zwakke scholen moeten worden gesloten. Dit geldt ook voor scholen die de integratie consequent belemmeren.

Voortdurend claimt het kabinet dat Nederland steeds veiliger wordt. Ik geloof best dat er minder fietsendiefstallen zijn. Dat is goed nieuws. Hoe zit het echter met de overvallen bij mensen thuis of in de winkel? Hoe zit het met vandalisme, zoals het beschadigen van auto's of de vernielingen aan de buitenkant van woningen of aan tuinen? Hierover hoor ik het kabinet helemaal niet. Is het kabinet er eigenlijk in geslaagd om overlast en verloedering terug te dringen? Nee, ook hier moet het kabinet toegeven dat er in plaats van een vermindering van 25% sprake is van een stijging van de ernstige overlast. Wat doet het kabinet daaraan? Het kabinet wil niet bezuinigen, maar bezuinigt nu juist wel op de veiligheid. Er is namelijk 190 mln. minder voor agenten. Dat is de keuze van het kabinet-Balkenende IV.

Over immigratie lees ik vreemd genoeg weinig in de Verantwoordingsbrief, terwijl op dat gebied toch het een en ander is gebeurd. Het aantal asielzoekers is gestegen van 10.000 naar 17.000. De kosten van het COA, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers, vielen 165 mln. hoger uit. Wat heeft het kabinet eigenlijk gedaan om de stroom uitkeringsimmigranten te beperken? Het aantal gezinsmigranten – merendeels vrouwelijk – dat naar Nederland komt, is sinds het aantreden van dit kabinet met 20% gestegen. Hoe lang laten wij dit nog doorgaan? Dit moet internationaal worden aangepakt, maar ook op dat terrein heeft het kabinet niets gedaan.

Wij zijn vandaag bijeen om afscheid te nemen van en af te rekenen met het kabinet-Balkenende IV. Het kabinet heeft er weken over gedaan om te komen met een plan voor de aanpak van de crisis. Mevrouw Hamer liet zich daarnet erop voorstaan dat het maar om een paar weken ging, maar feitelijk is er van december tot maart onderhandeld. Iedere avond stonden de journalisten bij het Torentje te blauwbekken in de kou. Het plan was: meer geld uitgeven en een adempauze voor het herstel van de overheidsfinanciën. Dat is typerend, want de overheidsfinanciën herstellen niet door een adempauze. Die herstellen door in te grijpen, door iets te doen. Meer geld uitgeven is niet zaligmakend, in tegenstelling tot wat in de Verantwoordingsbrief staat. Ik citeer letterlijk. "De effectiviteit zit in het feit dat er geld in een economie wordt geïnjecteerd, nog los van waaraan het wordt besteed." Ik denk dat iedereen die dat leest van zijn stoel valt. Hier staat letterlijk dat het niet uitmaakt waaraan je geld uitgeeft, als je het maar doet. Ik moest denken aan bankier Kesselmaier uit de prachtige roman Die Buddenbrooks van Thomas Mann, die tegen Johan Buddenbrook zegt, die geld moet steken in het bedrijf van zijn schoonzoon en die zelf ook in de problemen zit: Es wäre eine allerliebste Occasion, die Zahlungsfähigkeit Ihrer Firma zu prüfen. Waarop Johan Buddenbrook zegt: Um meine Zahlungsfähigkeit zu prüfen, brauche ich mein Geld nicht in die nächste Pfütze zu werfen. Dat is letterlijk wat hier is gebeurd.

Juist in tijden van crisis moet een kabinet maatregelen nemen die zoden aan de dijk zetten. Het had een begroting moeten indienen waarin zinloze uitgaven waren geschrapt. Het had maatregelen moeten nemen die de economie direct hadden ondersteund. De VVD heeft de afgelopen jaren met kromme tenen naar dit gemodder zitten kijken, maar heeft niet bij de pakken

Rutte

neergezeten. De fractie en de partij hebben hard gewerkt om ervoor te zorgen dat het straks beter kan. Wij hebben meerdere keren een tegenbegroting gemaakt. Wij hebben een eigen crisispakket opgesteld. Een en ander is ook geland in ons verkiezingsprogramma. Ook hebben wij voorstellen gedaan voor de AOW, de sociale zekerheid, de veiligheid en de immigratie. Dit biedt hoop voor de toekomst. De VVD heeft een heldere visie. De staatsschuld moeten wij onder controle krijgen en wij moeten tegelijkertijd maatregelen nemen om Nederland sterker uit de crisis te laten komen: hervormen, belastingen verlagen, investeren in infrastructuur en onderwijs. Uit de harde feiten en de cijfers blijkt dat dit de beste remedie is voor de economie. Vraag maar aan het Centraal Planbureau en desnoods aan de heren Vermeend en Van der Ploeg.

Voor de VVD is het duidelijk. Nederland kan zich niet nog zo'n kabinet-Balkenende veroorloven. Laten wij er snel een streep onder zetten, orde op zaken stellen en bouwen aan een betere toekomst. Er is veel werk aan de winkel.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Nog één vraag voor de heer Rutte. Klopt het dat de VVD in de toekomst geestelijk gehandicapten die zorg willen hebben aan een IQ-test gaat onderwerpen? Als zij een hoger IQ hebben dan 70, komen zij vervolgens niet meer in aanmerking voor zorg.

De heer **Rutte** (VVD): De uitbreiding van een aantal jaren geleden van het aantal mensen dat met de AWBZ in aanmerking komt voor dit type zorg, door het oprekken van de IQ-grens, is onverstandig. Ik geef zelf vrijdagsochtends les op een zwarte school in de Schilderswijk. Daar zitten kinderen met een hoog en een laag IQ bij. Wij moeten ervoor oppassen om mensen te snel af te schrijven op basis van hun IQ. Veel kinderen, ook met een wat lager IQ, kunnen prima mee met het gewone onderwijs.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Ik ben het helemaal met de heer Rutte eens dat kinderen zo veel mogelijk kansen moeten krijgen en dat zij ook in het gewone onderwijs tot hun recht moeten kunnen komen. Uit de CPB-doorrekening blijkt echter dat de VVD verstandelijk gehandicapten geen zorg meer wil geven als uit een IQ-test blijkt dat hun IQ hoger is dan 70. Dat klopt, hè? Mijnheer Rutte, hier staat: "Tevens schrapt de VVD de gehandicaptenzorg voor cliënten met een IQ boven de 70." Elke verstandelijk gehandicapte wordt dus aan een IQ-test onderworpen. Dat klopt, hè?

De heer **Rutte** (VVD): Wij draaien terug wat door het kabinet een paar jaar geleden is doorgevoerd. Toen is de grens opgerekt. Wij vinden dat onverstandig. Er is bij ons geen sprake van testen. Wij willen heel andere dingen testen, maar niet dit. Wij willen terugdraaien wat het kabinet een paar jaar geleden heeft ingevoerd.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Dan hebt u ofwel een verkeerd voorstel ingeleverd bij het CPB, en moet de doorrekening opnieuw gebeuren, ofwel het CPB heeft een fout gemaakt. Het CPB schrijft echter dat de VVD de gehandicaptenzorg schrapt voor cliënten met een IQ van boven de 70. Dat betekent dat elke verstandelijk

gehandicapte in de toekomst aan een IQ-test onderworpen gaat worden voordat die zorg krijgt. Dat vind ik ronduit onbeschaafd.

De heer **Rutte** (VVD): De VVD wil de uitbreiding terugdraaien van dit type zorg naar groepen die er niet beter van zijn geworden. Wij willen vanzelfsprekend niet dat deze mensen aan allerlei vreselijke testen onderworpen worden. Wij willen alleen deze maatregel terugdraaien omdat die contraproductief werkt. Ik heb eerder al gezegd dat wij fors geld uittrekken voor Nederlanders die zwak staan en die echt niet meer aan de slag kunnen. Van die mensen kun je niet vragen om in het eigen onderhoud te voorzien. Het is dan sociaal, juist ook voor liberalen, om ervoor te zorgen dat deze mensen toch zo veel mogelijk in de samenleving kunnen participeren.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Als de heer Rutte het liberalisme erbij haalt, de vrijheid van mensen en de vrijheid van toegang tot zorg, dan is het ronduit schandalig en niet te verdedigen dat hij verstandelijk gehandicapten gaat wegen op hun IQ. Ik zie het dan nog even los van de bureaucratie die dit met zich brengt, maar dat lijkt mij echt een detail hierbij. U zult van verstandelijk gehandicapten eisen dat zij een IQ-test doen voordat u ze toegang tot zorg verleent. Hoe kunt u dat als liberaal verdedigen?

De heer **Rutte** (VVD): U blijft maar op die test hameren. Ik zeg dat het niet om een test gaat, maar om het terugdraaien van een maatregel van het vorige kabinet die niet werkt. Ik wil dat mensen die hulp nodig hebben, de best mogelijke hulp krijgen. De tegenvraag zou kunnen zijn waar die grens dan wel zou liggen als bij GroenLinks getest moet worden. Ik wil dat mensen de hulp krijgen die zij op basis van de indicatie zouden moeten krijgen. De uitbreiding die eerder is ingevoerd, moet worden beëindigd omdat die niet functioneert.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Het is vandaag een beetje moeilijk discussiëren met de heer Rutte. Over bijna alles wat wij naar voren brengen en dat gedrukt en wel in het boekwerk staat, zegt hij dat het niet klopt of dat het anders moet worden geïnterpreteerd. Wij hebben hem zojuist proberen uit te leggen dat 150.000 min 50.000, 100.000 is. Die rekensom komt niet over. Hij denkt dat in de geschiedenis Pasen met de kerst valt. Dat is toch ook wonderlijk.

De heer **Rutte** (VVD): Pinksteren en Pasen vallen wel eens een keer samen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ja, maar bij u vallen Kerstmis en Pasen samen. Ik zie de heer Balkenende nog staan toen hij werd uitgedaagd met de vraag of er een paasei uit het akkoord zou komen. U zat er al met kerst en toen ging het nog over de kerstballen. U bent echt een beetje in de war vandaag.

Ik wil een aantal dingen zeker weten. Klopt het dat de huishoudens er bij de VVD € 205 op achteruitgaan, want zo staat het in de cijfers? Overigens is de VVD daarmee niet de kampioen, want bij het CDA gaan zij er € 445 in koopkracht op achteruit. Klopt het dat mensen in de bijstand – waar u zojuist zo over opgaaf – door het bestaansminimum van € 900 voor alleenstaande ouders in de bijstand zakken naar € 700? Of klopt dit ook niet en

Rutte

is dit in het boekje op dit punt ook verkeerd afgedrukt? Tot slot, klopt het dat de VVD bijna 10 mld. bezuinigt op de begroting voor Sociale Zaken? Ik wil graag weten of die cijfers kloppen, want anders kunnen wij het VVD-hoofdstuk van het CPB-rapport meteen in de prullenbak gooien.

De heer **Rutte** (VVD): Er is maar één partij waarbij de koopkracht daalt, dat is het CDA. Mevrouw Hamer wees daar terecht op. Bij de VVD blijft de koopkracht gelijk. Het CPB laat in het basisblad zien dat de koopkracht met 0,25% stijgt als je niets doet. Bij de VVD gaat die 0,25% er weer af en blijft de koopkracht per saldo gelijk. Wij willen investeren in het terugdringen van de staatsschuld en daarmee toekomstige rentelasten voorkomen. Daarnaast willen wij investeren in het aanjagen van de economie, de banenmotor. Bij ons stijgt noch daalt de koopkracht.

Verder geldt voor de VVD dat alle normen voor het sociaal minimum volledig overeind blijven. In de sociale zekerheid wordt een onderscheid gemaakt tussen mensen die echt niet meer aan de slag kunnen – voor die groep trekken wij extra geld uit – en de grote groep mensen die nog wel aan de slag kunnen, 1,5 miljoen mensen jonger dan 65 jaar. Die laatste groep stijgt bij ons mee met de inflatie en niet meer met de loonontwikkeling in het bedrijfsleven.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Dit is allemaal geen antwoord op de simpele vragen die ik stelde. Misschien is het beter de vragen een voor een af te gaan.

Ik vraag aan de heer Rutte of het klopt dat de gemiddelde huishoudens er € 205 per gezin op achteruitgaan terwijl de mensen met een hoog inkomen erop vooruitgaan, zoals in het CPB-rapport staat. Klopt dit bedrag van € 205 nu wel of niet?

De heer **Rutte** (VVD): Ik weet niet waar u die cijfers vandaan haalt. Het Centraal Planbureau heeft helemaal geen onderscheid ...

Mevrouw **Hamer** (PvdA): U zegt dus dat het niet klopt?

De heer **Rutte** (VVD): Het Centraal Planbureau maakt helemaal geen onderscheid naar inkomenscategorieën, dus dit kan niet kloppen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Klopt die € 205 nu wel of niet, mijnheer Rutte?

De heer **Rutte** (VVD): Wat klopt, is dat bij de VVD de voorziene stijging van de koopkracht als je niets zou veranderen aan het beleid, achterwege blijft en de koopkrachtstijging in de komende jaren per saldo nul is. Er is echter ook geen sprake van een koopkrachtdaling. Zo staat het in het boekje.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Uit het feit dat u zo veel woorden nodig heeft, maak ik maar op dat het bedrag van € 205 klopt.

De heer **Rutte** (VVD): Nee hoor, echt niet.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Dan de tweede vraag. Klopt het dat mensen door het huidige bestaansminimum van

€ 900 in de bijstand naar € 700 zakken, want staat het er ook, zo kun je het ook berekenen?

De heer **Rutte** (VVD): Nee, voorzitter.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Dat klopt ook niet?

De heer **Rutte** (VVD): Dat klopt niet. Dat staat er ook niet.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Het staat er wel hoor.

De heer **Rutte** (VVD): Nee hoor.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): En die 10 mld. op de sociale zekerheid? Dat klopt ook niet?

De heer **Rutte** (VVD): Van de 60 mld. die wij in Nederland uitgeven ...

Mevrouw **Hamer** (PvdA): ... gaat u er 10 mld. afhalen.

De heer **Rutte** (VVD): ... aan sociale zekerheid en de 50 mld. die wij uitgeven aan gezondheidszorg – het Centraal Planbureau heeft voor een deel maatregelen in de gezondheidszorg samengevoegd met de sociale zekerheid – buigen wij inderdaad een deel om, om ervoor te zorgen dat mensen die echt niet meer aan de slag kunnen een fatsoenlijke behandeling krijgen. Daar trekken wij veel extra geld voor uit en wij doen dat ook voor chronisch zieken en gehandicapten. De grote groep mensen met een uitkering die nog wel aan de slag kunnen, moet volgens de VVD ook een fatsoenlijke uitkering krijgen, maar daar ligt de nadruk op het weer aan de slag helpen. Dat doen wij ook door het mogelijk maken van 400.000 extra banen.

De **voorzitter**: Heel kort, afsluitend.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik probeer te helpen door heel korte vragen te stellen. Ik vraag gewoon: klopt die 10 mld.? Ik krijg daarop een antwoord van hier tot Tokyo.

De heer **Rutte** (VVD): Uw vraag is niet juist.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): U kunt toch gewoon zeggen of die 10 mld. klopt of niet? Kom nou, dat staat er gewoon! Ik constateer dat u vandaag goochelt met data, goochelt met de geschiedenis en goochelt met uw eigen cijfers. Mensen kunnen er geen chocola van maken. U bent klaar met de VVD. Ga leren rekenen, zou ik denken!

De heer **Rutte** (VVD): Ik kan mij best voorstellen dat u een beetje van slag bent vandaag vanwege de slechte doorrekeningen van het Centraal Planbureau. Ik snap dat best, maar u moet uw frustratie nu niet op mij afreageren. U moet daarvoor gewoon bij de opsteller van dat programma zijn, de heer Bos. De heer Cohen heeft van de week al bevolen om dat programma op belangrijke onderdelen aan te passen. Ik begrijp dat heel goed al maakt het een wat onrustige indruk op de buitenstaander, maar goed, dat is uw probleem. Wij hebben een solide programma. Wij zijn al vier jaar lang in onze tegenbegrotingen en in dit verkiezingsprogramma consequent in wat wij willen, namelijk Nederland door deze crisis loodsen, Nederland sterker uit de crisis laten komen, orde op zaken stellen, banen creëren, de

Rutte

staatsschuld onder controle krijgen. Dat is een agenda die u zou aanspreken als u nog maar iets van Drees in uw partij had zitten, maar blijkbaar is het gedachtegoed van die goede man helemaal verdwenen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Mijnheer Rutte, u kunt geen antwoord geven op de vragen van de heer Roemer. U kunt geen antwoord geven op de vragen van mevrouw Halsema. U kunt heel simpele rekenvragen, waarop gewoon ja of nee kan worden gezegd, niet beantwoorden. U hebt een wolk van woorden nodig. U hebt mijn "stemming" nodig. Volgens mij is er echt iets aan de hand met uw stemming, want ik ben erg vrolijk.

De heer **Rutte** (VVD): Ik ook!

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Dat scheelt dan. Dan zijn wij samen vrolijk. Ik constateer echter wel dat u vandaag een klein beetje in de war bent.

De heer **Rutte** (VVD): Voorzitter, ik waardeer ook altijd deze discussies met mevrouw Hamer maar als iemand mij vraagt of het afremmen van het oplopen van het aantal banen in de gezondheidszorg van 150.000 terug naar 100.000 betekent dat je 50.000 banen vernietigt, dan is mijn antwoord daarop: nee, wij vernietigen geen banen.

De **voorzitter**: Nee, ik stop er nu mee. Mevrouw Hamer krijgt geen gelegenheid tot een reactie want dit haalt niets meer uit. Dank u. Mijnheer Rutte is aan het eind van zijn betoog gekomen. Ik zie echter dat hij toch nog even terug moet komen voor een vraag van mevrouw Thieme. Mijnheer Rutte, het is goed voor de conditie; een soort steps voor gevorderden.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): Een beetje beweging kan geen kwaad. Voorzitter. Ik heb in het hele betoog van de heer Rutte helemaal niets gehoord over duurzaamheid terwijl hij, naar ik begrepen heb, een groenrechtse droom heeft. Ik heb even gekeken naar het kieskompas van de VVD. Daarin staat dat de VVD eigenlijk geen enkele mening heeft over de landbouw en zeker niet over de bio-industrie. In een eerder debatje hebben wij echter gehoord van de heer Rutte dat hij genoeg heeft van het stapelen van varkens. Omdat er niets over dat onderwerp in het verkiezingsprogramma staat en in het kieskompas een neutrale stelling wordt ingenomen, vraag ik mij af wat het standpunt van de VVD is.

De heer **Rutte** (VVD): Over het milieu verschillen wij natuurlijk sterk van mening. Wij zijn voor de bouw van kerncentrales en tegelijkertijd fors investeren in alternatieve energie, als het maar niet in die malle windmolens gebeurt. Wij zijn verder vooral voor stoppen met de bouw van kolencentrales. Wij willen geen nieuwe natuurgebieden aankopen totdat de oude, al aangekochte natuurgebieden zijn ontwikkeld. Op het punt van de bio-industrie het volgende. Het zou natuurlijk fantastisch zijn als je met volledige biologische landbouw de problemen kon oplossen, maar dat gaat niet. Ten eerste is daarvoor de productie onvoldoende. Ten tweede valt Nederland nog steeds voor goedkoop vlees. Wij hechten aan goede bedrijvigheid in de agrarische sector. Wij willen die sector houden aan de regels van dierenwelzijn,

milieu, gezondheid en ruimtelijke inpassing. Dat wil de sector zelf ook. Dat is ons beleid.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): Het is geen duidelijk standpunt als in het kieskompas staat dat de VVD neutraal staat tegenover de bio-industrie. Als u zegt dat u daarvan af wilt – dat heeft u eerder gezegd in een debat met mij – maar vervolgens niet met oplossingen komt en als u zich niet eens mengt in de discussie daarover terwijl het een van de grootste maatschappelijke problemen veroorzaakt in Nederland en andere landen van de wereld, dan vind ik dat heel vreemd voor iemand die graag de kiezer wil verleiden met zijn groenrechtse dromen. Dan blijft het toch eigenlijk een beetje geloven in uw dromen, maar daar hebben wij natuurlijk helemaal niets aan als wij dit land schoner en diervriendelijker willen maken.

De heer **Rutte** (VVD): U moet toch toegeven dat de problemen in het land niet zijn op te lossen door elke toespraak te eindigen op de manier waarop u dat doet. Dat is niet de aanpak. In Nederland moeten wij de agrarische sector goed laten groeien en bloeien zodat die sterk is, kan innoveren, kan moderniseren en zich kan houden aan de eisen die wij willen stellen aan dierenwelzijn, ruimtelijke ordening, milieu en gezondheid. Dat zijn de belangrijke randvoorwaarden. U zult toch niet kunnen ontkennen dat, zolang mensen nog steeds op grote schaal een kiloknaller kopen, het gewoon ondenkbaar is dat je morgen met biologische landbouw het voedsel-vraagstuk in Nederland helemaal zou kunnen oplossen. Dat is ondenkbaar, dat is naïef.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Rutte en wens hem een behouden ... Als ik naar beneden kijk, staat er altijd iemand op. Dat is nu de heer Wilders en dat was ook precies de bedoeling. Het woord is aan de heer Wilders.

□

De heer **Wilders** (PVV): Mevrouw de voorzitter. 2009 was een rampjaar: een instortende economie, werkloosheid, massa-immigratie, islamisering, onveiligheid, overlast, slechte zorg, lange files en hoge belastingen. In Nederland werd een volksvertegenwoordiger vervolgd vanwege zijn politieke overtuiging. Tot overmaat van ramp blijkt uit het rapport van de Algemene Rekenkamer dat het kabinet over vele tientallen uitgegeven miljarden in zijn jaarverslagen nauwelijks aangeeft of het bereikt heeft wat het ermee wilde bereiken en of het ermee gedaan heeft wat het wilde doen.

De economie was verleden jaar dus een ramp: de grootste krimp sinds de Tweede Wereldoorlog en het tekort en de staatsschuld explodeerden. Ook nu gaat het niet goed. Eerst draaide de Nederlandse belastingbetaler op voor de zakkenvullende bankiers, nu draait de Nederlandse belastingbetaler op voor het bedrog, de corruptie en de fraude van Griekenland, een land waar ambtenaren een dertiende en een veertiende maand krijgen en waar mensen al bijna direct na hun eindexamenfeest met pensioen gaan. Dat land geeft Nederland 5 mld.; wij werken, zij de souvlaki; wij ploeteren, zij aan de ouzo!

Dadelijk kloppen misschien ook nog Spanje en Portugal aan onze deur. En toch staan bijna alle partijen, van GroenLinks tot de VVD, te juichen. Mijn partij, de PVV, zegt echter: geen eurocent naar Griekenland, ook

Wilders

niet naar de Portugezen en de Spanjaarden! Wij stellen de fundamentele vraag: waar is de euro als het straks slecht gaat, eigenlijk voor nodig? Alsof het in Denemarken, Noorwegen, Zweden en Zwitserland slechter gaat dan bij ons, alsof de mensen daar omkomen van de honger en alsof het licht daar niet meer aangaat! Ik hoop het natuurlijk niet, maar als het verder fout gaat met de euro, zeggen wij: liever een sterke gulden dan een zwakke euro.

De heer **Pechtold** (D66): Dit is toch wel ongelooflijk genuanceerd van de heer Wilders: als het verder mis gaat met de euro. Kunt u mij eens even aangeven wat dat "als" is? Ik hoorde de laatste weken namelijk alleen maar dat u de gulden terug wilde hebben. Nu zegt u dus "nee, de euro houden wij nog wel even"?

De heer **Wilders** (PVV): Dat hebben wij zelfs nog in een motie vastgelegd en daar hebben wij verleden week over gestemd. In die motie wordt aan het kabinet gevraagd om een plan B te maken. Op het moment dat het inderdaad fout gaat en nog meer landen een beroep doen op dat fonds van Europa, de belastingcenten van de hardwerkende Nederlander, alsook dat dit vervolgens geen effect heeft op de euro, dus dat de Nederlandse belastingbetaler nog meer euro's over de balk moet gooien naar landen zoals Griekenland, Spanje, Portugal en Italië, wie weet, zeggen wij: liever een harde gulden dan een zwakke euro. Wij zien het ook: de euro staat op een historisch laag punt; ook de financiële markten krijgen het vertrouwen niet of nauwelijks terug.

De heer **Pechtold** (D66): Dit is abracadabra, met alle respect. Of je zegt waaraan het ligt. U hebt het over een historisch dieptepunt. Toen wij met de euro begonnen, stond die onder de dollar; nu zitten wij nog altijd ruim daarboven: 1,20. Het is wel minder; daarom is het goed dat Europa ook afspraken, wetgeving en regelgeving maakt waar wij elkaar aan houden. Wij hebben echter niets aan onheilsprefeten; u hebt sowieso al niets met profeten. Er staat er wel een die zegt: als het mis gaat, moeten wij weer naar de gulden. Dan moet u man en paard noemen: wanneer moet dat gebeuren? Pleit u voor de gulden, ja of nee? Of steunt u het pakket maatregelen die nu genomen worden?

De heer **Wilders** (PVV): Nee, ik kan niet meer doen dan herhalen wat ik al gezegd heb. Zo gaan wij het ook precies doen; wij hebben dat ook in een motie vastgelegd. Wij geloven niet in het Europese pakket waardoor de Nederlandse belastingbetaler uiteindelijk nog meer miljarden moet geven aan landen die of gefraudeerd hebben of gelogen hebben of hun zaakjes niet op orde hebben. Ik zeg het u, mijnheer Pechtold: het is werkelijk te gek voor woorden dat we de Nederlandse belastingbetaler laten bloeden voor een ombuigingspakket van 29 mld. – iedereen heeft daarvoor maatregelen in zijn verkiezingsprogramma staan; uw partij wil de studiebeurs afschaffen en andere partijen willen het eigen risico verhogen – en we tegelijkertijd 5 mld. over de balk gooien. We moeten nog maar zien of minister De Jager dat geld ooit terugkrijgt; op het geld van IJsland zitten we ook nog steeds te wachten. Het is te gek voor woorden dat we aan de Nederlandse mensen een offer vragen, terwijl we het geld over de balk smijten richting de Grieken die de boel hebben belazerd. Als we dat

dadelijk voor meer landen moeten gaan doen, zeggen wij: hou op met die euro en kom terug met die gulden.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Het lijkt echt wel een profet: het is op harde toon, het is langdradig en ik snap er helemaal niets van!

De heer **Wilders** (PVV): Zo kennen we elkaar weer.

De heer **Pechtold** (D66): U zegt: als de euro verder daalt. We gaan drie weken op campagne. Ik hoor de PVV zeggen: we moeten de gulden terug. \$1,20, \$1,10, \$1,00 rond, \$0,90? Als de PVV dit zegt, moet zij ook helder zijn, want anders trek ik de conclusie dat hij terecht de aanpak steunt waarnaar we in de eurozone aan het zoeken zijn en dat hij terecht het kabinet steunt, dat ervoor heeft gezorgd dat we binnen Europa een eerste stap zetten. Die gaat wellicht niet ver genoeg, maar we moeten nu wet- en regelgeving opstellen. Het is van tweeën één.

De heer **Wilders** (PVV): Nee, voorzitter, de heer Pechtold gooit de belangen van de Nederlandse belastingbetaler overboord. Zijn hart ligt meer bij de Grieken dan bij de mensen uit IJmuiden en Amsterdam. Zijn hart ligt meer bij de Spanjaarden en de Portugezen dan bij de mensen uit Roermond, Gouda en Den Haag. Hij verkoopt zijn land, hij verkoopt de belangen van Nederland om de frauderende Grieken te betalen en dadelijk misschien ook nog – dat vindt hij zelfs niet ver genoeg gaan – de Spanjaarden, de Portugezen en wie weet de Italianen. Wij doen dat niet, onafhankelijk van de koers van de euro. Wij vinden niet dat we meer moeten gaan betalen, miljarden euro's die wij natuurlijk nooit terugzien, terwijl we aan de Nederlandse belastingbetaler vragen om een offer te brengen om uit de economische crisis te komen. Ik kan het, mijnheer Pechtold, niet verkopen dat Nederland 5 mld. aan de Grieken geeft en meer dan 20 mld. aan de Spanjaarden en de Portugezen beschikbaar stelt, terwijl we debatten voeren om de Nederlandse burger te knijpen in zijn WW-uitkering, in zijn studiefinanciering en in de verslechtering van de zorg. Dat is onverantwoord. Dat u dat kunt verkopen, zegt meer over u dan over mij.

Wie laat de regering dit allemaal betalen? Ik zei het al: de gewone Nederlander. Ik noem ze graag Henk en Ingrid. De AOW, de WW, de hypotheekrenteaftrek, de studiefinanciering, de zorg: alles komt voorbij waaraan geknabbeld kan worden. Wij willen vooral snijden in de linkse idealen.

Ook in een ander opzicht was 2009 een rampjaar. Het immigratierecord werd opnieuw gebroken.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. Voordat de heer Wilders doorgaat met de bekende riedel over immigratie, heb ik nog een vraag over de koopkracht. De koopkracht verslechtert de komende jaren namelijk met 2 mld. bij de PVV. Dat is natuurlijk vooral voor Henk en Ingrid dramatisch. De heer Wilders zorgt er gewoon voor dat zij minder geld krijgen!

De heer **Wilders** (PVV): Nee hoor, dat is niet het geval. 2 mld. is een saldo. Als u kijkt waar dat precies in ons programma uitstaat, schuilt het stukje lastenverzwaring dat wij hebben inderdaad in het versneld afschaffen van de aanrechtsubsidie. Dat is 1,8 mld. Tot het afschaffen daarvan is al besloten, maar wij halen die afschaffing

Wilders

naar voren. Er komt een expatregeling – Henk en Ingrid vallen daar ook niet onder – en die en de overige maatregelen van ons leiden tot een lastenverzwaring, maar aan de andere kant compenseren wij weer de mensen die werken, doordat wij het tarief in de tweede schijf met 2 procentpunten verlagen. Daardoor krijgen die mensen er meteen € 300 van terug. Ben je dus geen expat en heb je geen last van die aanrechtsubsidie, dan heb je met ons pakket uiteindelijk een plusje.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. In Nederland maken heel erg veel gewone mensen gebruik van de aanrechtsubsidie. Wij halen die ook weg, maar compenseren dat voor gewone mensen van wie bijvoorbeeld de man werkt en de vrouw thuis is. Wij zorgen ervoor dat de vrouw gemotiveerd wordt om te gaan werken, maar we zorgen er ook voor dat het inkomensverlies op een andere manier wordt gecompenseerd. U niet. Voor die expats is er misschien een aparte regeling, maar de aanrechtsubsidie is ingrijpend voor gewone huishoudens. Die treft u daar wel degelijk mee zonder te compenseren, want u zorgt ervoor dat heel gewone mensen, modaal tot anderhalf keer modaal, te maken krijgen met een fors verlies aan koopkracht. De PVV is een van de partijen die de koopkracht het forst aantast.

De heer **Wilders** (PVV): Nee, ook dat is niet waar. De PVV compenseert het wel, zoals ik al zei. Leest u de stukken goed, mevrouw Halsema. Wij compenseren het voor een deel, misschien niet helemaal, maar wel voor een deel, doordat wij het tarief in de tweede schijf met 2 procentpunten verlagen. Juist de mensen die minimaal een uitkering ontvangen en maximaal modaal krijgen compensatie. Dat is wel degelijk een compensatie. Ik geef toe dat het geen volledige compensatie is, maar het is zeker een compensatie.

Ook in andere opzichten was 2009 een rampjaar, omdat het immigratierecord werd verbroken. Iedereen zoekt bezuinigingen. Iedereen zoekt naar miljarden. Maar niemand durft het in dit land te hebben over de kosten van de massa-immigratie. Weet u het nog? Vorig jaar vroeg mijn gewaardeerde collega Fritsma aan de toenmalig minister van Wonen, Wijken en Integratie wat de kosten van de massa-immigratie in Nederland zijn. Het kabinet wilde het ons, bij monde van voormalig minister Van der Laan, niet vertellen. De burger mocht het niet weten. Het moest staatsgeheim blijven. Daarom hebben wij het maar zelf laten uitrekenen door NYFER. Dat is een gerenommeerd onderzoeksbureau. Het rapport is af. Ik zal het graag aan u, Voorzitter, aanbieden, opdat het ter inzage kan worden gelegd en aan de Handelingen kan worden toegevoegd zodat iedereen ervan kan genieten.

De **voorzitter**: Ik zal het ter inzage leggen.

De heer **Wilders** (PVV): Dank u zeer.

Voorzitter. Het rapport van NYFER laat de mensen eindelijk zien wat immigratie kost. NYFER concludeert dat de bijdrage van niet-westerse allochtonen aan de publieke financiën negatief is. Ik zal daarvan een paar voorbeelden geven. 23% van de Afghanen in ons land, 30% van de Irakezen en 36% van de Somaliërs in ons land krijgen een bijstandsuitkering. Niet-westerse allochtonen zijn veel vaker verdacht van een misdrijf dan autochtonen. Turken en Marokkanen van de tweede

generatie doen het ook nog eens slechter dan die van de eerste generatie.

Wij wisten al dat meer dan 40% van het geld in de bijstand naar niet-westerse allochtonen gaat. Wij wisten al dat Marokkanen vijf maal vaker verdachte zijn van een misdrijf dan autochtonen. Wij wisten ook al dat meer dan de helft van de Marokkaanse mannen tussen de 18 en 24 jaar in Rotterdam als verdachte met de politie in aanraking is geweest. Ik herhaal: meer dan de helft!

De hoofdconclusie van NYFER is dat de massa-immigratie van niet-westerse allochtonen ons ieder jaar 7,2 mld. kost. Zeven komma twee miljard euro! Ik citeer NYFER: "Deze kosten worden veroorzaakt doordat niet-westerse immigranten vaker dan gemiddeld een beroep doen op arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids- en bijstandsuitkeringen. Ook doen zij een groter beroep op de zorg en veroorzaakt hun oververtegenwoordiging in de criminaliteit extra kosten." Einde citaat.

NYFER bevestigt wat ieder weldenkend mens al wist. Wat wij niet mochten weten van de minister van de Partij van de Arbeid, wat wij niet mochten weten van het kabinet, weten wij nu. De massa-immigratie kost ons meer dan 7 mld. per jaar.

Als wij het lef hebben om de massa-immigratie aan te pakken, kunnen wij de komende decennia miljarden besparen. Miljarden, die wij dan kunnen gebruiken om uit de economische crisis te komen. Niemand wil het er over hebben. Maar wij gaan het er wel over hebben.

Pim Fortuyn zei het al: dit land is het zat. Dit kabinet meldt in zijn stukken trots dat de opbrengst van verkeersboetes de afgelopen jaren fors is gestegen, maar het zwijgt in zijn stukken over de criminaliteitscijfers. Laat ik dan maar wat feiten noemen, want ook die mogen we blijkaar niet weten. Laat ik eens beginnen met de feiten over onze prachtige hoofdstad Amsterdam, toevallig de stad van Job Cohen. Wat bracht 2009 Amsterdam? Vooral meer misdaad, meer overvallen, meer bedreigingen, meer mishandelingen en meer inbraken. Moord en doodslag zijn gestegen met meer dan 70%. Het ligt niet aan uw oren; u hoort het goed: een stijging met meer dan 70%! Wat Job Cohen Amsterdam heeft aangedaan, wil hij nu heel Nederland aan gaan doen. Een stem voor Job Cohen is een stem voor massa-immigratie en een stem voor criminaliteit.

Onze straten, onze buurten en onze dorpen moeten veiliger worden. Daarom moeten we investeren in strengere straffen en in meer politie. Politie is er de afgelopen vijf jaar nauwelijks bijgekomen. Jazeker, er zijn wel nieuwe bureauplakkers en nieuwe papierschuivers gekomen. Maar ondanks de beloftes van de politieke elite kwamen er bijna geen extra agenten bij op straat. Dat is een aanfluiting. Wij kiezen wél fors voor meer veiligheid. Wij willen 10.000 extra agenten, niet achter het bureau, maar op straat. Zij moeten niet verkeersboetes uitdelen en bonnen schrijven, maar boeven vangen.

Ook de zorg stond er vorig jaar niet goed voor. Uit de stukken van het kabinet blijkt bijvoorbeeld dat het aantal wanbetalers steeg en dat ook het aantal tolken en vertalers voor onze biculturele medemens – laat ik dat woord maar een keer gebruiken – toenam. Nog steeds gaat het niet goed. Deze week werd bekend dat meer dan de helft van het personeel in de zorg overweegt om ermee te stoppen. De reden? Te weinig geld, te hoge werkdruk en te veel administratie. De Partij voor de Vrijheid wil 10.000 extra verpleegkundigen, die ook beter betaald worden. We trekken daarvoor zo'n 800 mln. extra

Wilders

uit. Er moeten eenvoudigweg meer handen aan het bed. Nu is het nog vaak zo dat onze ouderen in de verpleeg- en verzorgingshuizen het slechter hebben dan de criminelen in de gevangenissen. Dat kan natuurlijk niet. Daar moeten wij ons voor doodschamen. Dat moet precies andersom. Onze ouderen moeten de zorg krijgen die zij verdienen.

Ons land staat op een kruispunt. Gaan we linksaf en kiezen we voor de massa-immigratie en Job Cohen of gaan wij rechtsaf en kiezen we voor Nederland? Wij zijn ervan overtuigd dat Nederland geen behoefte heeft aan een nieuw kabinet dat slecht is voor ons land. Nederland heeft geen behoefte aan bijvoorbeeld een nieuw paars kabinet. Nederland heeft geen behoefte aan welk kabinet dan ook met de Partij van de Arbeid en Job Cohen.

De heer **Pechtold** (D66): De heer Wilders bestempelt de PVV nu als rechts, omdat hij zegt dat de keuze voor hem betekent dat we rechtsaf slaan. Dit is een verantwoordingsdebat, maar waar iedereen van u een beurt krijgt, is het misschien wel helder om aan u te vragen waar u staat. We hebben net de gemeenteraadsverkiezingen gehad. Een paar lijsttrekkers hebben een breekpuntje bedacht, iets rond hoofddoeken en openbare plekken. Daardoor hebben zij hun verantwoordelijkheid niet genomen. U wilt wel die verantwoordelijkheid nemen. Kunt u mij vertellen, afgezien van uw plannen met de AOW, hoe u dadelijk met het punt van de migratie en de kosten daarvan omgaat?

De heer **Wilders** (PVV): Om te beginnen gaan wij campagne voeren. Om te beginnen gaan wij het thema van de 7,2 mld. per jaar aan de orde stellen. Bedankt dat u die vraag stelt, dan kan ik het antwoord nog eens uitgebreid geven.

De heer **Pechtold** (D66): Ik vroeg niet ...

De heer **Wilders** (PVV): Misschien mag ik even uitspreken? Ik heb u net ook laten uitspreken. We zijn 7,2 mld. per jaar kwijt aan de massa-immigratie. Nogmaals, u wilt aan de studiefinanciering komen. Wat zou u kunnen doen als u ook het lef zou hebben om iets met die 7,2 mld. te gaan doen, om iets strenger te zijn over de massa-immigratie? Dat gaan wij als eerste aan de orde stellen. Natuurlijk is dat voor ons een belangrijk punt. Het is een essentieel punt. Ik ga niet meer breekpunten verzinnen dan ik heb genoemd, maar ik zal de andere partijen en ook uw partij – dat zeg ik tegen de heer Pechtold, mevrouw de voorzitter – niet laten weggelaten met de opmerking dat dit punt politiek incorrect is. Ik hoorde u gisteren op de radio zeggen: we gaan geen mensen tellen; het zijn geen pakken suiker. Dan doen we wél, mijnheer Pechtold. Ik heb het al in een interruptie tegen mevrouw Hamer gezegd: we weten precies wat een oudere in een verzorgingstehuis kost; we weten precies wat een tbs'er kost; we weten precies wat verschillende groepen kosten. Dat mogen wij ook hierbij doen. Het is een belangrijk punt en niemand in dit huis, geen D66, geen PvdA en geen SP, komt ermee weg om dit buiten de orde verklaren in de campagne de komende weken.

De heer **Pechtold** (D66): Ik heb u altijd, in tegenstelling tot het vorige kabinet, de ruimte gegeven om over cijfers te debatteren. Dat zal ik blijven doen. U hebt een nog wat jonge beweging. Dat wil niet zeggen dat jongeren er

toegelaten zijn, geloof ik, maar daar wordt aan gewerkt! U hebt een nog jonge beweging. U zegt "linksaf of rechtsaf" en u wilt geen paars. U zegt dus wat u niet wilt, en nu is het belangrijk dat mensen ook weten wat u wel wilt. Wordt u net zo'n roepoeter als die twee die daar zitten, Sietsma en De Roon? Die zijn met veel lawaai tekeergegaan in Den Haag en Almere en liepen direct weg na het eerste kopje koffie. Of gaat de PVV precies vertellen wat de breekpunten zijn? Van de AOW weten we het; dat is een breekpunt voor u. Maar hoe zit het met migratie? Zegt u dat daar 7 mld. op bezuinigd moet worden en dat u anders niet meedoet? Dan weten de vrienden ter rechterzijde waar ze aan toe zijn.

De heer **Wilders** (PVV): Het zou u sieren als u mijn collega bij de juiste naam zou noemen. Het is niet Sietsma, maar Fritsma. Maar los daarvan: de PVV wil regeren. Wij willen gaan regeren. Wij willen verantwoordelijkheid nemen om Nederland te veranderen. Wij willen verantwoordelijkheid nemen om ervoor te zorgen dat Henk en Ingrid het weer veilig krijgen op straat, dat de zorg voor hun ouders weer goed is geregeld, dat het onderwijs goed is geregeld, dat de massa-immigratie stopt en dat hun wijk niet verandert. Wij willen dat allemaal doen. Daarvoor gaan we campagne voeren. Wij gaan zorgen voor een fantastische verkiezingsuitslag en wij lopen niet weg voor verantwoordelijkheden. Wij gaan, als het kan, meeregeren. Met wie het zal zijn en op welke thema's we wel of niet water bij de wijn doen, dat zult u dan wel zien. Het spreekt voor zichzelf dat we op een thema als massa-immigratie heel veel zullen willen binnenhalen.

De heer **Pechtold** (D66): Mijn excuses aan de heer Fritsma. Op dit moment dien je helderheid te geven. Zojuist was de heer Wilders al niet helder over Europa en over de euro. Op het moment dat ik hem vraag, met zijn eigen rapport in de hand, wat dat rapport betekent voor de eventuele regeringsdeelname van zijn partij, is hij een en al mist en zegt hij dat het een belangrijk punt is. En daar stopt het. Over onderwijs zouden we zelfs nog samen moties kunnen indienen. Het gaat natuurlijk om de vraag of de andere mensen in dit land, degenen die er al zijn, ook een toekomst hebben als de PVV in de regering zit. Daarom vind ik het van groot belang dat de heer Wilders, nu hij zelf om het rapport heeft gevraagd, nu hij het zelf op dit moment heeft uitgebracht en nu het rapport onderdeel is van het bezuinigingspakket, helder is over wat dat betekent voor een eventuele coalitie. Ik vind dat ik hem dat mag vragen en dat hij daar helder op moet kunnen antwoorden.

De heer **Wilders** (PVV): Ik heb daarop al helder geantwoord en ik zal mijn antwoord herhalen. Helderder krijgt de heer Pechtold het niet. Wij zullen het thema massa-immigratie op de agenda zetten. Wij willen er fors op bezuinigen en we kunnen er op lange termijn tientallen miljarden halen.

En dan de mensen die al in Nederland zijn. Ik ben blij dat de heer Pechtold die vraag stelt. Mensen die in Nederland zijn en die zich goed gedragen, niet de wet overtreden en geen domme dingen doen, hebben niets van de PVV te vrezen. Wij willen een immigratiebeperking en voor sommige, islamitische, landen zelfs een immigratiestop. Dat gaat erover dat mensen niet meer naar Nederland komen. Als je echter niet de criminaliteit

Wilders

ingaat, als je geen Marokkaanse straatterrorist bent en als je je gedraagt in Nederland, dan heb je wat de PVV betreft geen probleem. Dat hebben we ook altijd gezegd; de heer Pechtold vraagt naar de bekende weg.

De **voorzitter**: Mijnheer Pechtold, tot slot. Kort alstublieft.

De heer **Pechtold** (D66): Heel kort, voorzitter. Wat een zwak verhaal. Wat een onduidelijkheid. Een jaar geleden nog op de buitenlandse tv zeggen dat er miljoenen islamieten Europa en Nederland uit moeten, en nu zeggen: als je je aan de wet houdt, mag je gewoon meedoen. Inderdaad, zo geldt dat in dit land. Als je je aan de wet houdt, doe je gewoon mee en dan hangt niet de angst boven je hoofd dat je er wordt uitgezet.

De heer **Wilders** (PVV): Als je over de schreef gaat, als je een van die Marokkaanse straatterroristen bent die over de schreef gaan en een buschauffeur in Gouda het mes op de keel zetten of andere geweldsmisdrijven plegen, ga je wat ons betreft niet vandaag, maar het liefst vanmiddag nog het land uit. En zo blijft het.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): De heer Wilders zwaait alsmaar met die 7,2 mld., om zijn nogal rommelige begroting op orde te brengen. Die 7,2 mld. kun je er eigenlijk alleen bij rekenen als je alle immigranten die op dit moment in Nederland zijn, er uitzet. Dan word je namelijk 7,2 mld. rijker, en op geen enkele ander manier. Dat is namelijk wat NYFER heeft berekend. Dat kosten de mensen die in Nederland verblijven: 7,2 mld. U hebt dat geld helemaal niet. Nog afgezien van het licht immorele karakter ervan zit u zich opnieuw rijk te rekenen.

De heer **Wilders** (PVV): Mevrouw Halsema heeft er, zoals zo vaak, wederom niets van begrepen. Ik zal u vertellen hoe het werkelijk zit. Dan help ik u een beetje. Het zijn de kosten van wat een immigrant nu kost. Als je die 50.000 mensen, of 48.000 mensen, vanaf morgen niet meer binnen zou laten of een lager aantal zou binnenlaten, kosten die mensen vanaf dat jaar in de rest van hun periode niet meer die 7,2 mld. Als je dat dus tien jaar doet, bespaar je op lange termijn tien keer dat bedrag. Dat zijn de feiten, dat zijn de cijfers. Dat kost een immigrant vandaag de dag: 7,2 mld. Stop je met de immigratie van die groep dan heb je dat bedrag op langere termijn. Inderdaad niet in een jaar, dat ben ik met u eens, maar wij zouden dat moeten doen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Die 7,2 mld. ben je kwijt aan immigranten die op dit moment in Nederland zijn. Als je op termijn minder immigranten binnenlaat, wil dat niet zeggen dat je extra geld binnenkrijgt. Je geeft alleen minder uit. Daarmee bent u nog geen cent rijker geworden. U zit uzelf op een ongelooflijke manier rijk te rekenen. Dat is onverantwoord. U hebt helemaal geen geld.

Als ik de zorg er even bij mag nemen. Ik hoorde u net zeggen dat u daarin 800 mln. investeert, maar volgens het CPB zit u op nul. Ik zie u nu doen alsof u geld hebt, terwijl u niets anders doet dan potverteren, een enorme puinhoop maken van de overheidsfinanciën en ronkende symbolische taal uitslaan over mensen die zich niet kunnen verdedigen. Dat is het enige wat u hebt. Dat is helemaal geen verantwoordelijke politiek.

De heer **Wilders** (PVV): Dat laatste is bijna een compliment als een mevrouw van GroenLinks het zegt. Mijn verhaal staat als een huis. Ik snap dat die 7,2 mld. u niet uitkomt. Ik snap dat u het heel vervelend vindt dat wij zo in de roos hebben geschoten met het feit dat het zo ontzettend veel kost. Niet alleen de grachtengordelfiguren die op GroenLinks stemmen, maar ook alle mensen uit de rest van Nederland moeten dat betalen. Van hun salaris moeten zij via de belastingen iedere maand opnieuw bijdragen aan die 7,2 mld. Mensen in de Kamer en alle politieke partijen willen overal op bezuinigen, maar met mevrouw Halsema voorop durven ze niet aan dit onderwerp te komen. O jee, als je er wat van zegt. Je bent immoreel bezig. Kom niet aan de immigratie. Nou, ik verzeker u: honderdduizenden mensen, als het geen miljoenen zijn, willen wél praten over de immigratie. Wij gaan wel praten over de immigratie en onze cijfers kloppen. Wat u ervan vindt, zal me worst zijn.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Tja. Je raakt altijd wat afgeleid door alle wat puberale kreten waarmee het verhaal gelaardeerd is. Nog één keer. Ik heb u ook op televisie horen zeggen dat het CPB niet deugt. Als het die 7,2 mld. van u had meegerekend, had u uw begroting veel beter op orde gehad. U hebt uw begroting namelijk niet op orde. Het ziet er allemaal nogal rotzooierig uit. Nogmaals, wat u zegt, klopt niet. Het kan zijn dat er op de lange termijn minder kosten zullen zijn, maar u haalt niets binnen.

De heer **Wilders** (PVV): Omdat er op termijn minder kosten zijn. Hetzelfde geldt voor een AOW-maatregel. Als je de AOW-leeftijd verhoogt, heb je nu ook geen geld. Dat is ook een houdbaarheidsmaatregel. Op lange termijn geef je minder uit. Er zijn partijen die dat willen, maar wij willen dat niet. Wij doen hetzelfde. Die euro's zijn kei- en keihard.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Wij zullen de agenda en het debat van de heer Wilders volgen. Ik wil precies zijn over wat hij gaat doen. Ik heb uit het debat begrepen – hij kan mevrouw Halsema namelijk niet weerspreken – dat de heer Wilders op de koopkracht in de min gaat. In de CPB-cijfers staat hij voor de zorg en het onderwijs op nul. Kortom, de mensen krijgen van hem minder geld in hun portemonnee en hij doet niets voor de zorg en het onderwijs. Dat is de conclusie die het CPB trekt en het lijkt me goed om dat hier even vast te stellen.

De heer **Wilders** (PVV): Het lijkt me ook goed om meteen vast te stellen dat wij in de zorg voor 10.000 extra verpleegkundigen zorgen. U zat net de heer Rutte de maat te nemen, maar ook uw partij staat op min 15.000 verpleegkundigen. Komt u mij dan niet de les lezen. Wij zeggen: er komen 10.000 extra verpleegkundigen en wij gaan ze ook nog beter betalen. De PvdA zegt tegen al die mensen in de Nederlandse verzorgingshuizen, tegen al die mensen die die hulp hard nodig hebben: wij pakken er misschien niet 50.000 à la de VVD, maar ook de PvdA pakt er 15.000 van af. Dus u hebt zo'n grote mond, maar er klopt niets van.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Nee hoor, het klopt wel.

De **voorzitter**: Ik probeer u er weer allemaal aan te herinneren dat u via de voorzitter moet praten. Dat is

Wilders

omdat ik dan hoop dat het een beetje ... Hoe zal ik dat nou eens formuleren? Wie helpt mij?

De heer **Rutte** (VVD): Geserreerder.

De **voorzitter**: Dat het geserreerder wordt. Niemand begrijpt het, maar u wel.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Mag ik dan via u het volgende uitleggen? Ik bestrijd helemaal niet dat wij in de zorg gewoon de autonome banengroei volgen. Het is ook al een hele ambitie om de mensen daar te laten werken, want wij weten dat wij tekorten hebben. De heer Rutte begrijpt het getal niet. Hij bestrijdt namelijk de autonome groei, maar dat gaan wij hem vandaag nog wel ergens uitleggen. Dat komt goed.

Ik trek de conclusie uit het CPB-rapport – dat lijkt mij een belangrijk gegeven – dat u de facto nul investeert in de zorg, dat u de facto nul investeert in het onderwijs en dat de koopkracht bij u achteruitgaat. Dat lijkt mij voor Ingrid en Henk en voor Anja, die nog ergens op de achtergrond is, toch niet zo'n fijne boodschap vandaag.

De heer **Wilders** (PVV): Wij investeren enorm in de zorg. Wij halen er 10.000 verpleegkundigen bij en wij betalen ze ook nog eens extra. Wij zorgen ervoor dat tegelijkertijd het eigen risico in de zorg niet verder stijgt, wat een aantal partijen doen. Wij hebben een prachtig pakket voor de zorg. Nogmaals, wij gaan niet, zoals de PvdA, snijden in de handen aan het bed voor de ouderen die de zorg zo hard nodig hebben. Wat de koopkracht betreft, heb ik in een interruptiedebat met mevrouw Halsema al gezegd dat het vooral zit bij de aanrechtsubsidie en bij de expats en dat wij dat voor een deel compenseren in de belastingen met een verlaging van het tarief in de tweede schijf met 0,2%.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Het gaat dus om de vrouwen met kleine baantjes of geen banen. Die pakt u daarmee. Dat zijn heel veel mensen.

De heer **Wilders** (PVV): U hebt het ook afgeschaft.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Wij hebben dat net als GroenLinks gecompenseerd. Kijkt u straks nog even goed in het CPB-rapport. U investeert nul in de zorg. Er staat nul; nul betekent niks. Misschien doet u dingen, maar dan haalt u er andere dingen van af. De facto wordt niemand er wijzer van.

De heer **Wilders** (PVV): Al die mensen in die verzorgingstehuizen die bij de PvdA 15.000 minder verpleegkundigen krijgen, krijgen er bij ons 10.000 bij. Al die mensen die ziektekostenpremie betalen, hoeven bij ons geen stijging van het eigen risico te betalen. Ik hoef niet in de CPB-rapporten te kijken wat u doet als uw politiek voorman Job Cohen de baas zou worden in Nederland. Dan zetten wij de grenzen nog meer open en komen er nog meer gelukszoekers die in een uitkering komen en de criminaliteit ingaan. Daar gaan mensen voor betalen. Dat betekent dat wij nog minder geld krijgen en dat u de volgende keer met nog meer verpleegkundigen zult moeten snijden en nog meer aan de basisbeurs zult moeten komen. U bent er verantwoordelijk voor, wij niet. Wij maken duidelijk andere keuzes.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Nogmaals, nul is niks. Ik weet niet welk woordenboek u hebt, maar dat zal in elk woordenboek staan: nul is niets. U doet niets aan onderwijs. Daar staat een nul, een streepje. Datzelfde geldt voor de zorg. U kunt het hier mooier willen maken, maar het staat er echt en het is niet anders. Het is jammer dat u dat niet wilt toegeven.

De heer **Wilders** (PVV): Feit blijft dat de PvdA in de zorg snijdt met 15.000 verpleegkundigen – het zal je partij maar zijn: de Partij van de Arbeid, 15.000 minder verpleegkundigen – en dat bij ons 10.000 erbij komen. Wij zijn daar gigantisch trots op.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

De heer **Wilders** (PVV): Ik zei het al: wij willen regeren en als het even kan ...

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Nee, het is echt een herhaling van zetten.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Het is geen herhaling van zetten, want de heer Wilders beschuldigt ons er nu van dat er geen banen bij komen. Er komen gewoon, conform de autonome groei, 135.000 banen bij in de zorg.

De heer **Wilders** (PVV): Lekker verhaal!

De **voorzitter**: De heer Rutte gaat uitleggen dat het anders is.

De heer **Rutte** (VVD): Dan wil ik dat telraam van u echt niet hebben, want daar klopt werkelijk helemaal niets van. Volgens mij is de autonome groei 150.000 en komen er bij de VVD 100.000 bij. Bij u is de autonome groei, neem ik aan, ook gewoon 150.000. Alleen hebt u er 15.000 minder. Dus van uw telraam klopt helemaal niets. Ik ben het niet altijd eens met de heer Wilders, maar in dit geval wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamer maakt een goed gebaar, namelijk: dit lost verder niets op. Vervolgt u alstublieft uw betoog; ik bedoel dat vriendelijk. We gaan weer verder, want dit leidt nergens meer toe.

De heer **Wilders** (PVV): Voorzitter. Dat zal ik doen, want u vraagt het vriendelijk.

Ik zei het al: wij willen graag regeren, en als het even kan gaan wij ook regeren. Tegen de mensen thuis, tegen de mensen die nu misschien het debat volgen, zeg ik: u hebt de sleutel in handen. U mag op 9 juni een historische keuze maken. De vraag die voorligt, is: kiest u voor economisch verval of kiest u voor welvaart? Kiest u voor een vreemde islamitische cultuur of kiest u voor onze cultuur? Kiezen we voor Europa of kiezen we voor Nederland? Kiezen we voor immigratie of kiezen we voor veiligheid? Kiezen we voor de elite of kiezen we voor Henk en Ingrid? De keuze is: zij of wij. Ik zou zeggen: kies Partij voor de Vrijheid.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. Het jaar

Halsema

2009 was een beroerd jaar. Een jaar van crisis, van ongekende economische neergang, van duizenden mensen die hun baan verloren en van grote onzekerheid over de soliditeit van banken. Het was het jaar dat de DSB Bank viel en het jaar dat de Q-koorts doorbrak, maar het was ook het jaar waarin sommige bankiers aan de Zuidas vrolijk doorgingen met hun bonussen. Het was het jaar dat de mondiale klimaat-, water-, voedsel- en energiecrises wereldwijd op de politieke agenda verschenen, maar het was ook het jaar dat de klimaattop in Kopenhagen mislukte.

Minister Bos van Financiën heeft goed gehandeld in de crisis door de banken overeind te houden. Een uitzondering daarop was de reddingsoperatie van ING, waarvan GroenLinks heeft gezegd dat de aandeelhouders te makkelijk wegwamen. Het kabinet heeft de gevolgen van de crisis getemperd door de tegenvallende belastinginkomsten niet onmiddellijk weg te bezuinigen. Ook dat vond GroenLinks een onvermijdelijke keuze en deze keuze is wereldwijd gesteund. Veel verder is het struikelende kabinet-Balkenende IV echter niet gekomen. Dit verantwoordingsdebat is de plaats om de premier te vragen: wat hebt u gedaan? Waar bent u nu eigenlijk trots op? Wat heeft uw kabinet van CDA, PvdA en ChristenUnie voor elkaar gekregen waar u met tevredenheid op terugkijkt?

De plechtige belofte bij het aantreden van dit kabinet was dat Nederland in 2020 de schoonste en efficiëntste economie van Europa zou hebben. Dat ideaal, die ambitie is volledig buiten beeld geraakt. Wij rommelen achteraan in de Europese klas. Nederland is het groene Griekenland van Europa. Hoe is het mogelijk dat uw minister van Economische Zaken de bouw van vier nieuwe kolencentrales geen strobreed in de weg heeft gelegd, terwijl iedereen weet dat vier kolencentrales evenveel uitstoten als alle auto's in Nederland? Hoe kan het dat dit kabinet de snelle bouw van windmolenparken op zee heeft laten schieten? Waarom heeft Nederland nog steeds geen Duits feed-in-systeem, zodat alle duurzaam denkende burgers van dit land letterlijk het dak op kunnen om hun zonnepanelen te plaatsen? Dit kabinet laat bovendien, met alle wanprestaties op het terrein van duurzaamheid, nu ook nog toe dat de CDA-fractie de steun voor de kilometerheffing intrekt. Na jaren van asfalteren is kilometerheffing de enige maatregel die nog iets zou kunnen betekenen voor schoner verkeer en minder files. Hoe rechtvaardigt het kabinet het dat ook de kilometerheffing er niet zal komen?

De Natuurbalans 2009 laat zien dat dit kabinet slechts 2 van de 23 doelstellingen op het terrein van natuur en landschap weet te halen. De bescherming van natuur hapert en de biodiversiteit neemt zelfs schrikbarend af. Dat was ook de reden dat Cees Veerman, voormalig minister van LNV, zijn opvolger Verburg een forse draai om de oren gaf. Je mag wel zeggen: het enige dat nog groen is aan het CDA, is zijn logo. Terecht loopt er een actie van inmiddels 240 hoogleraren die pleiten voor duurzame veeteelt. Steunt het kabinet en in het bijzonder de premier dit initiatief, en kan daaraan uitdrukking worden gegeven?

Het kabinet zegt dat Nederland redelijk goed scoort op het terrein van behoud van werkgelegenheid, in vergelijking met andere EU-landen. Mede dankzij de deeltijd-WW – daarvan mag wel eens worden gezegd dat die keer op keer door de Kamer moest worden bevoch-

ten op minister Donner – is de stijging van de werkloosheid enigszins beperkt. Toch is nu 0,5 miljoen mensen zonder baan. In 2009 hebben 30.000 zelfstandigen hun bedrijf beëindigd. Er zouden 200.000 mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, dus langdurig werklozen, aan het werk worden geholpen. Daarvan is helemaal niets terechtgekomen. Bijna 700.000 huishoudens in Nederland hebben een problematische schuld; vaak gaat het om mensen zonder werk. Wat was en is het antwoord van dit kabinet op deze situatie? Het moet een les voor de toekomst zijn: bezuinig de economie niet kapot, ga niet ten koste van alles je overheidsbegroting op stel en sprong in balans brengen. Het gaat om de balans tussen economisch herstel op korte termijn en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op de lange termijn.

Welke les trekt nu eigenlijk de premier? Als ik naar de cijfers van het CPB over de verkiezingsprogramma's kijk, maak ik mij grote zorgen over de komende jaren. Een aantal partijen – VVD en CDA – bezuinigt drastisch op uitkeringen, op de zorgtoeslag en op de publieke sector, en zorgt er zo voor dat daarmee banen worden vernietigd, bijvoorbeeld in de zorg. Het ontkoppelen van de uitkeringen vergroot de armoede en de inkomstegenstellingen in Nederland. We zien dat het CDA deze keuze nu ook gaat maken, en daarmee fors van koers wijzigt ten opzichte van de afgelopen jaren. Ik wil het oordeel van de premier en van dit kabinet over de plannen die nu voorliggen van die partijen die eigenlijk de publieke sector de komende jaren behoorlijk de nek omdraaien, en ervoor zorgen dat de inkomstegenstellingen worden vergroot, en de economie kapot dreigt te worden bezuinigd.

Verantwoordingsdag gaat over cijfers en over resultaten van beleid of het gebrek daaraan. Maar het gaat ook over het gedrag van een kabinet. Deze premier heeft leiding gegeven aan een coalitiekabinet waarin politieke leiders elkaar stelselmatig de tent hebben uitgevochten. Inertie en bewegingsloosheid waren meestal het gevolg. Onder druk van een financiële meltdown greep het kabinet in. Het kon eenvoudig niet anders. Onder druk van een enorme economische recessie veranderde het kabinet van koers. Het kon eenvoudig niet anders. Onder druk van buiten kwam er een onderzoek naar Irak. Het kabinet kon eenvoudig niet anders. Maar zonder grote druk van buiten stond de boel stil op de vluchtstrook. Het kabinet-Balkenende IV regeerde niet, het reageerde slechts. Het ruilde tegenstellingen af door vooral niets te doen. Ik vraag de premier hoe hij terugkijkt op zijn aller-allerlaatste kabinet en op de samenwerking met de Partij van de Arbeid.

Stilstand was het kenmerk van het huidige kabinet. Vandaag is de doorrekening van de verkiezingsprogramma's door het CPB gepresenteerd. Er is een groen en sociaal alternatief voor kil bezuinigen en voor stilstand. De sociale en groene hervormingen van GroenLinks zorgen ervoor dat de overheidsfinanciën op orde komen, dat er 300.000 banen bij komen, dat het onderwijs verbeterd met heel inventieve investeringen, dat de uitstoot van broeikasgassen drastisch omlaag gaat, en dat de files met 60% worden verminderd, en dat terwijl de VVD in de file staat. Overigens: de VVD wil met de introductie van een IQ-test voor verstandelijk gehandicapten als toegang tot zorg 400 mln. bezuinigen.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. De ambities van dit kabinet waren niet groot. De erfenis van 29 mld. structureel tekort is dat wel. De magere ambities van Balkenende IV lijken niet waargemaakt. Vandaag zetten wij in de Kamer een punt achter Balkenende IV met het verantwoordingsdebat. Hoe ironisch: drie jaar lang vluchtte het kabinet weg voor verantwoording. Drie jaar riep ik het kabinet juist daartoe op – ja, ook over Irak – omdat verantwoording nodig is voor een vitale democratie. Mijn voorstel om de kabinetsdoelen echt afrekenbaar te maken vond de premier overbodig. Aanwezigheid bij zijn eerste verantwoordingsdebat vond de premier ook onnodig. Wouter Bos verweet de Kamer op zijn beurt cijferfetisjisme, alleen omdat de Kamer wilde controleren of het kabinet deed wat het beloofde, het debat wilde voeren op basis van betrouwbare cijfers, getoetst door de Rekenkamer, zoals vanmorgen verkiezingsprogramma's door het Centraal Planbureau.

Onze voorstellen voor betere informatie werden door de Kamer omarmd maar door het kabinet kaltgesteld. Nu blijft het Griekse boekhouden met gestolen fietsen. En invoering kilometerheffing, hoezo op schema? Ambitieuze klimaatafspraken, hoezo op koers? Want het blijft ontluisterend en teleurstellend met de verantwoording door dit kabinet. Niemand is positief. Onderzoekers bekeken alle jaarverslagen sinds 2000 en zij zagen tot 2006 elk jaar verbetering en daarna een trendbreuk naar beneden. De Rekenkamer concludeerde: info kabinet onvoldoende. Het Bureau Onderzoek en Rijksuitgaven is vernietigend: geen beeld van de effecten, niet de focus die door de Kamer werd beoogd en aantoonbaar arbitrair. Minister-president, dit zijn toch geen kwalificaties om tevreden mee af te sluiten? Graag uw reactie.

Niettemin, Verantwoordingsdag is voor mij erg belangrijk. Ik doe een laatste poging en ik sluit aan bij de thema's die ik vorig jaar centraal stelde: slim, schoon en solide. Slim, omdat een kenniseconomie van wereldklasse de enige sleutel is naar een concurrerende positie in de wereld. Het kabinet kondigt groots aan dat het "verantwoordelijkheid neemt waar de kwaliteit in het geding is". Ik vraag het kabinet: waar hebt u die verantwoordelijkheid nu genomen? Het aantal zeer zwakke scholen bleef nagenoeg gelijk: 109 in 2008 en 101 in 2010. Geen reden voor tevredenheid.

Het kabinet erkent dat leerlingen moeten worden opgeleid, geprikkeld en begeleid door goede opgeleide leraren. Woorden naar mijn hart, maar waarom zo tevreden? In het mbo staat bij een op de tien lessen geen leraar voor de klas maar een ondersteuner, en bij een op de twintig lessen zelfs iemand die volledig onbevoegd is. In het voortgezet onderwijs geeft een onbevoegd leraar een op de zes lessen en dat aantal loopt nog steeds op. Alle reden dus om meer te investeren in lerarsalarissen.

Het doel is een top vijf-kenniseconomie. Natuurlijk liggen wij volgens het kabinet op koers, maar wie naar de cijfers kijkt weet helaas beter. Wij zijn gezakt van plaats 8 naar plaats 10. En die top raakt steeds verder uit zicht. Dat behoeft u niet van mij aan te nemen, premier, dat zegt het Innovatieplatform. Acht jaar lang gaf u daar zielloos leiding aan. Kunnen wij een integrale evaluatie daarvan ontvangen, van het platform zelf en van de rol die u daarin hebt gespeeld? Graag een reactie. Nederland investeert een kwart minder in onderwijs en

onderzoek dan de top vijf en zelfs 10% minder dan het OESO-gemiddelde. En dus is de 2,5 mld. die D66 uittrekt voor onderwijs meer dan nodig.

Na slim, schoon. De minister-president probeerde achter de rug van de Kamer om Europese natuurwetgeving af te zwakken. Dubbel onverantwoord. Helaas is het deze minister-president wel gelukt, onder het mom van crisisbestrijding, de inspraak buiten spel te zetten. Dan de vergroening van het belastingstelsel. Het wordt eentonig, maar ook die is niet gehaald. De vliegtaks is ingeslikt en daar is niets voor in de plaats gesteld. Ten slotte is de beloofde CO₂-reductie met het voorgenomen beleid onhaalbaar. Waarom belofte en beleid niet in overeenstemming gebracht?

Hoe dan ook, de doelstellingen van het kabinet zijn door gebrekkig beleid de komende tien jaar buiten bereik. Tenzij het kabinet erop rekent dat er nog tien jaar een economische crisis is en er ieder jaar een aswolk komt. Dat is wel een heel wankel basis voor duurzaam en groen beleid.

Tot slot het punt van solide overheidsfinanciën, nodig om de volgende generatie niet nog verder te belasten. Wij zouden de laagste staatsschuld sinds Napoleon krijgen, maar wij hebben nu de hoogste staatsschuld ooit. Het volgende kabinet moet de erfenissen van Balkenende en Bos goedmaken. Mijn partij slaagt daar ruimschoots in met 37 mld. voor de houdbaarheid. Wij zouden een begrotingsoverschot krijgen, maar wij kregen een enorm tekort. Het kabinet liet de begrotingsregels los, maar een midterm review vanwege de crisis vond de minister-president overbodig. Hoe kijkt hij op deze beslissingen terug? Ook hierop krijg ik graag een reactie.

Voorzitter. Heb ik nog de vloer? Ik heb het idee dat er overal gezellig gepraat wordt. Anders lever ik mijn tekst gewoon in! Er wordt in de Kamer en in vak K gepraat of met apparaten gespeeld.

De **voorzitter**: Wij zullen ons concentreren.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. In 2008 presenteerde PvdA-minister Bos een begroting van hier en heden. Ondanks alle waarschuwingen ontkende hij de naderende crisis. Die ging aan Nederland voorbij. Crisismaatregelen waren noodzakelijk, zeker. Er werden drie eisen gesteld. Het moest tijdig, tijdelijk en trefzeker zijn. Dat zijn echter holle frasen, want achteraf blijkbaar oncontroleerbaar. Welke rol hebben die criteria vooraf gespeeld? Hoe monitort het kabinet, met dit in het achterhoofd, de effectiviteit? Waar blijven de structurele bezuinigingen uit het crisispakket? U weet wel, minister van Financiën, die 3,2 mld. die nog moeten worden ingevuld. Hoe gaat u dat doen?

Deze Verantwoordingsbrief is een betekenisloos stuk papier. Wat begon met een 100 dagensnuffelstage in het land eindigt vandaag in een demasqué. Het kabinet van stilstand, gevaarlijke stilstand is bijna ten einde. Gisteren las ik hoe het echt zat met dat kabinetsmotto Samen werken, samen leven. Ik citeer: "Jan Peter heeft de neiging te zeggen: ik heb terdege rekening gehouden met je argumenten, maar we doen het toch zoals het me voor ogen stond. Hij is een man met een missie, maar wel met zijn eigen missie." Mag ik de premier daarom vragen hoe hij terugkijkt op Balkenende IV? Dit waren namelijk de woorden van de vicepremier die naast hem zat.

Pechtold

Wat mij betreft, is het de hoogste tijd om Nederland weer in de vooruit te zetten, met een overheid die minder belooft en meer presteert, een kabinet met een ambitieuze hervormingsagenda en een verantwoord plan om Nederland toekomstbestendig te maken, met een eerlijke kans op een huis, een baan en een diploma voor iedereen. Het is tijd voor nieuw leiderschap.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): Voorzitter. Balkenende IV begon met een gelamineerde prospectus vol goede voornemens en een veelbelovende 100 dagenretraite. Inmiddels kijken wij terug op 1177 dagen falend beleid, gekenmerkt door grote woorden, maar weinig daden en een gewetenloze kortzichtigheid. Een zinkend schip met een incapabele kapitein, die eerder al drie schepen op de klippen liet lopen. Het roer is kwijt, het kompas is ontregeld, een deel van de officieren ging muiten en de haven raakte steeds verder uit het zicht. Hoogste tijd om nieuwe keuzes te maken. De afgelopen kabinetsperiode van het CDA, de PvdA en de ChristenUnie stond niet in het teken van mededogen, duurzaamheid, persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid. Zij stond in het teken van de kortetermijnbelangen van de westerse mens en zijn geld. De enige doelstelling leek te zijn: zo snel mogelijk terug naar business as usual. Het is bij mooie praatjes gebleven. De lessen die te leren zijn van de kredietcrisis, de graaicultuur die moest verdwijnen, de systeemveranderingen die nodig zouden zijn: al die lessen zijn niet geleerd. Er is zelfs niet eens een begin gemaakt met een nieuwe visie op de economische ordening.

Aan de hand van de jaarverslagen en het kritische oordeel van de Algemene Rekenkamer kunnen wij alleen maar concluderen dat het kabinet niet alleen geen verantwoordelijkheid heeft genomen voor de bescherming van de allerkwetsbaarsten tegen de markt en de werkelijke waarden zoals schone lucht, schone bodem, schoon water en dierenwelzijn, maar dat het ook geen verantwoording neemt ten aanzien van het eigen gevoerde beleid. Het gaat vandaag over de verantwoording van onverantwoord beleid.

De grote uitdagingen waar wij als samenleving voor staan, namelijk ervoor zorgen dat ons land en de aarde leefbaar blijven voor toekomstige generaties mensen en dieren, zijn opnieuw op de zeer lange baan geschoven door dit kabinet. Het kabinet heeft ons land volkomen overgeleverd aan een vrije markt. De onzichtbare hand van Adam Smith heeft ons niet kunnen redden van de bankencrisis, de voedselcrisis, de dierziektecrises en kunnen beschermen tegen de leegloop van de agrarische sector, waarin elke week 50 bedrijven moeten stoppen. Dat laatste is vooral te danken aan het kortzichtige en meedogenloze CDA-beleid, dat in het kabinet alle ruimte kreeg van de Partij van de Arbeid en de ChristenUnie. Grote varkensboeren, die megastallen ambiëren en kolenboeren, die vuile energiecentrales willen bouwen. Zij kregen alle ruimte, wat duizenden boze Barendrechters en zieke burgers in Brabant tot gevolg had. De kool werd dan wel gespaard door dit kabinet, maar de geit allerminst. Harteloos werden tienduizenden gezonde drachtige geiten geofferd op het altaar van de economie. Dit gebeurde niet om herhaling te voorkomen, maar om een krachtadig herstel van de markt af te dwingen.

De burger loopt door het gevoerde veeteeltbeleid een onverantwoord groot gezondheidsrisico. De Q-koorts, MRSA en de ESBL's zijn de topjes van reusachtige ijsbergen waarop wij met volle kracht afstomen. Honderden wetenschappers hebben de minister van LNV tot de orde geroepen, maar die kwam niet verder dan te zeggen dat die geleerden hun huiswerk niet zouden hebben gedaan. Het is nogal wat om 680 wetenschappers, onder wie 242 hoogleraren, op deze manier in de hoek te zetten, terwijl het kabinet vandaag andermaal zelf aantoonde zijn huiswerk niet op orde te hebben. Tonnen werden besteed aan een nieuwe gelamineerde propaganda-uitgave voor het falende landbouwbeleid: de Gerda, waarin de minister van LNV met de zweep in de hand duidelijk leek te willen maken dat zij iedereen die er anders over dacht, ervan langs wilde geven.

In de Verantwoordingsbrief stelt de minister-president dat het streven naar duurzame ontwikkeling in alle pijlers van het kabinetsbeleid tot uiting komt. Je moet maar durven om dat op te merken bij het minst duurzame beleid dat denkbaar is. Het beleid kwam eerst niet op gang en haperde vervolgens voortdurend, maar het afleggen van verantwoording daarover is niet veel beter. Stug blijft het kabinet volhouden dat het allemaal goed komt. Bijna alle doelen zouden binnen bereik liggen of al zijn gehaald. Dat uit evaluatie na evaluatie blijkt dat het kabinet weinig tot niets waar heeft gemaakt van al die mooie beloften, weerhoudt het kabinet er niet van om de schone schijn op te houden. De Milieu- en Natuurbalans was keer op keer dramatisch. De stoplichten staan consequent op rood of oranje, in elk geval op alles behalve groen. Extra maatregelen bleven uit. Over het programma Schoon en Zuinig kwam een vernietigend oordeel. In 2020 is de uitstoot van broeikasgassen met slechts 17% verminderd door de maatregelen van dit kabinet, terwijl het kabinetsdoel 30% is. Dat wij nu minder uitstoot hebben, komt wrang genoeg door de economische crisis en niet door krachtig kabinetsbeleid. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat ligt op koers om de kilometerbeprijzing in te voeren, zegt het overzicht. Inmiddels weten wij dat dit een achterhaald feit is. De gesuggereerde koersvastheid is met de kennis van nu weinig overtuigend.

De Algemene Rekenkamer blijft er uiterst kritisch op dat dit kabinet geen verantwoording aflegt over het gevoerde beleid en de uitgegeven miljarden aan belastinggelden. De doelstellingen en de ingezette middelen waren onduidelijk en de financiële verantwoording was onvoldoende. Bovendien heeft men geen idee van de effectiviteit van de maatregelen. Het moet toch iemand opvallen dat deze keizer geen kleren aanheeft? Bijna een derde deel van het totale budget is geen onderwerp geweest van de brede heroverwegingen. Hoe kan dat? Welke delen van het budget betreft dit precies? Was er dan toch sprake van taboes en, zo ja, van welke dan? Graag ontvang ik een antwoord hierop.

Bovendien krijg ik graag een reactie van de minister van Financiën op de opmerking van de Algemene Rekenkamer dat de ministers van één op de vijf euro "nauwelijks aangeven" of zij daarmee bereikt hebben wat zij beoogden. Van 37 mld. kennen wij de uiteindelijke bestemming niet exact. 37 mld. is dus onduidelijk besteed. Bij die uitgaven is slechts zeer beperkt toegelicht of de ministers daarmee gedaan hebben wat zij van plan waren. Hoe kan dat? Graag krijg ik opheldering hierover.

Thieme

Ik geef een voorbeeld van het Hans Kazànbeleid met ons belastinggeld. De Algemene Rekenkamer concludeert dat 10 mln. van de begrotingsreserves voor landbouw en visserij is uitgegeven aan "diverse apparaatskosten" en de ganzenproblematiek. Deze begrotingsreserves hadden de ontwikkeling en sanering van de landbouw en visserij tot doel. Met 10 mln. hadden wij omschakelsubsidies in het leven kunnen roepen voor de biologische landbouw, maar die zijn uitgegeven aan ganzenproblematiek. In de Dikke Van Dale bestaat dat woord niet eens. Ik ontvang daarom graag een uitleg over het gegoochel met cijfers.

Ook zegt de Algemene Rekenkamer dat 40 fiscale stimuleringsmaatregelen met een financieel belang van 4,7 mld. sinds 2005 niet zijn geëvalueerd. Dat is 81% van de lopende subsidies. Wij hebben dus geen idee van het effect van deze regelingen.

Dit kabinet van CDA, PvdA en de ChristenUnie opereert als een stuurloze, zwalkende oceaanstomer. Het is allang niet meer duidelijk of de kapitein zelfs nog maar aan boord is. Het "na ons de zondvloed"-beleid heeft niets met rentmeesterschap, duurzaamheid en mededogen van doen. Die zijn slechts garnering van de begroting. Moeten wij echt wachten tot de laatste boom is gestorven, de laatste vis is gevangen en de laatste rivier is vergiftigd om te beseffen dat wij geld niet kunnen eten? Deze week waarschuwden experts van de Verenigde Naties ervoor dat de oceanen over 40 jaar leeggevist zullen zijn. Nederland blijft daar echter onverstoort mee doorgaan. Het is dus tijd voor een radicaal ander beleid, om te beginnen met het beëindigen van de bio-industrie.

□

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. Verantwoordingsdag is altijd bijzonder, maar deze verantwoordingsdag is wel heel bijzonder. Het gaat hier niet alleen over het afgelopen jaar, zoals te doen gebruikelijk, maar dit is ook de finale verantwoording van het kabinet-Balkenende IV. Het kabinet geeft dit aan het slot van de Verantwoordingsbrief ook aan.

In 2007 verscheen het bekende beleidsprogramma Samen werken, samen leven. In het voorwoord op de 74 beleidsdoelstellingen stond de zin: "Het geeft aan wat het kabinet (...) de komende 1360 dagen wil bereiken." Inmiddels weten wij dat er door de val van het kabinet heel wat minder dagen overgebleven zijn. Dat heeft natuurlijk ook gevolgen gehad voor het behalen van die 74 doelstellingen. De oogst is op een flink aantal terreinen uit- of achtergebleven. Dat betreuren wij. Neem bijvoorbeeld de doelstelling om prostitutie te onderwerpen aan een scherper vergunningenbeleid. Dat is nog niet geregeld. Zijn er wel waarborgen dat het alsnog wordt geregeld? Hoe zit het met de structurele verankering van de zogenaamde uitstapprogramma's? Het gaat hier toch ook om bestrijding van misstanden en uitbuiting?

In de afgelopen jaren is meer werk gemaakt om te komen tot een goede verantwoording. Waardering daarvoor. Gisteren klonk hier duidelijk ook de waarschuwing van de president van de Algemene Rekenkamer, ook aan de Kamer, dat wij in de gaten moeten hebben dat er een forse toename is in het aantal terreinen waarop geen informatie over de geleverde prestaties kan worden geleverd. Dat percentage is gestegen van 25 naar 41. Hoe reageert de minister-president op deze forse

kritiek van de Algemene Rekenkamer? Het raakt niet formeel het budgetrecht van de Kamer, maar raakt inhoudelijk wel de positie van de Kamer.

De aanpak van overlast en verloedering, de bestrijding van criminaliteit, is een belangrijke overheidstaak. Dat geldt voor het hele land, voor steden en het landelijk gebied. Overal hechten mensen aan een veilige woonomgeving. Er is veel inzet gepleegd, ook op het terrein van de zogenaamde krachtwijken. De resultaten zijn daar vaak nog broos. Met name als je kijkt naar de veiligheid is het een domper als juist die in deze wijken onder druk komt te staan. De bezuinigingen op de politie worden wel degelijk op straat gevoeld. Hoe verantwoordt het kabinet deze tegengestelde richtingen? Aan de ene kant inzet voor veiligheid en aan de andere kant ook bezuinigingen op politie in de achterliggende periode?

Op het terrein van onderwijs heeft het kabinet kennis, kwaliteit en ambitie als kernwoorden voor het onderwijsbeleid gehanteerd. Dat is een goede zaak. In Trouw stond recentelijk een evaluatie van de onderwijservaring van dertien jaar Labour. In Engeland is de inzet sterk gericht op het standaardiseren en afrekenen op opbrengsten voor rekenen en taal. Het resultaat is onbevredigend. Dit kabinet heeft voor het eerst in de geschiedenis stappen gezet die richting de Engelse situatie dreigen te voeren. De SGP heeft daarop kritisch gereageerd. Onderkent het kabinet dat zich in zijn beleid deze negatieve prikkels kunnen voordoen? Hoe worden die bestreden?

De bancaire en economische crisis hebben de afgelopen kabinetsperiode veel roet in het eten gegooid bij de begrotingen. Er is veel energie gestoken in het opvangen van de schokken van de economische crisis. Veel maatregelen hadden en hebben ook onze steun in het bestrijden daarvan. Tegelijkertijd moeten wij er niet de ogen voor sluiten dat al jaren voordat de crisis uitbrak duidelijk was dat de Nederlandse overheid op te grote voet leefde. Zij gaf simpelweg te veel geld uit. Mijn fractiegenoot Van der Vlies heeft in de Kamer vele jaren aandacht gevraagd voor het drastisch terugdringen van de staatsschuld. Juist als het economisch voor de wind gaat, moet daarvan werk worden gemaakt. Is niet ook de les nu, terugkijkend, dat toen te laat is gestart met, en te weinig is gedaan om, de staatsschuld aan te pakken?

Dat het kabinet de teugels in financieel opzicht tijdelijk heeft laten vieren, was gegeven de crisis noodzakelijk. Nu is het zaak het begrotingstekort zo snel mogelijk terug te dringen. Ik noem landen zoals Griekenland, Spanje en het belang van een stabiele euro. Iedereen weet waarom ook de SGP in de komende periode 18 mld. wil ombuigen. Laten wij lessen trekken uit het verleden en de immense rentelast niet op de schouders van onze kinderen en kleinkinderen leggen. De SGP kiest de komende periode bewust voor een efficiëntere en kleinere overheid, die zich richt op haar kerntaken: voor een samenleving waarin burgers en bedrijven meer ruimte krijgen voor eigen verantwoordelijkheid, voor kwalitatief hoogwaardig onderwijs en innovatie zodat wij internationaal weer voorop gaan lopen, voor een belastingstelsel dat een gezond gezinsklimaat stimuleert in plaats van afremt en voor een overheid die juist ook in economisch zware tijden een schild is voor de zwakken. Kortom, het goede van links gecombineerd met het goede van rechts. Dat is de sociaaleconomische agenda die de SGP voor ogen heeft: economisch daadkrachtig en sociaal solide.

Van der Staaij

Een financiële verantwoording is belangrijk. Een verantwoording over het gevoerde morele beleid, de morele agenda, is minstens zo belangrijk. Waarden als de bescherming van het leven wegen voor ons heel zwaar. Als wij daarnaar kijken, is er positief nieuws te melden. Wij waarderen de inspanningen en resultaten op het gebied de palliatieve zorg. En ja, er is betere hulp en opvang voor tienermoeders gekomen, maar is de financiële toekomst van die hulp en opvang wel gewaarborgd?

Helaas is op het terrein van de morele agenda heel veel ook niet gerealiseerd. Het is een gemiste kans dat bijvoorbeeld de VN-kritiek op het euthanasiebeleid niet is opgepakt en dat concrete stappen om de abortuspraktijk in te perken, achterwege zijn gebleven.

Op zwaarwegende ethische thema's kan en moet het naar de mening van de SGP anders. Ook wat dit betreft valt er bij de komende verkiezingen wat te kiezen en wij zeggen: kies partij voor het leven.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik heb een vraag aan de heer Van der Staaij. Het heeft mij, naar ik meen niet als enige, verbaasd dat de koopkracht bij de SGP 8 mld. minder wordt. Er is geen partij die kiest voor zo'n groot koopkrachtverlies als de SGP. Ik vraag mij af waarom.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Dit is het gevolg van een opeenstapeling van maatregelen. Vooral als je veel rookt, drinkt en naar kermissen gaat, heb je bij de SGP een inkomensachteruitgang te duchten. Het zit dus heel nadrukkelijk in de keuzes die wij maken voor bepaalde uitgaven op dat soort terreinen, maar ook op het terrein van de kinderopvang. Wij kiezen er bewust voor om de min of meer ideologische bonussen van de afgelopen tijd om het tweeverdienerschap te stimuleren, terug te draaien. Wij zoeken het in plaats daarvan liever in een algehele verlaging in de eerste schijf van de belastingen. Het is dus heel gedifferentieerd, maar als je kijkt naar de inkomensgroepen waar het voor ons op aankomt, de lagere inkomens bijvoorbeeld, zie je dat wij er als een van de weinige heel goed uitspringen bij het eigen risico; dit gaat bij ons voor de laagste inkomensgroepen eerder omlaag dan omhoog. Ook op het terrein van de eigen woning kiezen wij niet voor een gemakkelijke bezuinigingsmethode door op de hypotheekrente in te hakken. Wij komen dus niet aan belangrijke zaken zoals kosten voor de woning en de zorg, kwetsbare belangrijke waarden voor mensen, maar wij korten wel op andere consumptieve uitgaven door bijvoorbeeld accijnzen op drank en vuurwerk, zo kan ik nog een hele rij noemen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Het is helder. Dit leidt in ieder geval in het algemeen tot een forse vermindering van de koopkracht. Als ik het goed begrijp gaat het met name om alle tweeverdieners. De heer Van der Staaij zegt eigenlijk dat de vrouwen weer naar huis kunnen, omdat de kinderopvang zwaar wordt verminderd of wordt afgeschaft. En ten tweede gaat het om alle mensen die genieten van het leven.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Dit is een heel bijzondere samenvatting die ook niet klopt. Ten eerste is de opmerking dat vrouwen weer naar huis kunnen, een karikatuurale samenvatting. Het is juist heel opvallend – kijk dat eens na in de CPB-cijfers, zou ik zeggen – dat alle investeringen in de bonussen voor het tweeverdiener-

schap maar een beperkt werkgelegenheidseffect hebben. Heel veel vrouwen kiezen heel bewust voor een kleine deeltijd baan. Zij hoeven daarin niet verder te worden opgejaagd door allerlei ideologische bonussen. Dit kan gewoon een eigen keuze zijn van mensen.

In de tweede plaats, mevrouw Halsema, als wij het voor het genieten van het leven alleen maar van drank en kermissen moeten hebben, hebben wij geen rijk leven. Heel veel dingen waarvan je echt kunt genieten in het leven, hoeven helemaal niet zo veel te kosten. Ik noem alleen al die prachtige zonneschijn vandaag.

□

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Voorzitter. Vandaag legt dit kabinet verantwoording af en ik mag in vier minuten even wat feiten op een rijtje zetten. Het redden van de Nederlandse banken heeft er mede voor gezorgd dat onze staatsschuld met 100 mld. is geëxplodeerd naar 380 mld., maar de voor 30 mld. gekochte banken zijn nu nog maar 9,3 mld. waard. Klopt dat, vraag ik aan de minister van Financiën. Er gaat 4,7 mld. Nederlands belastinggeld naar Griekenland en iedereen weet dat dit geld nooit meer terugkomt. Rekening: belastingbetaler. Ik moet nog steeds af en toe lachen om de houding van de VVD. Het ene moment zegt men dat er geen euro van de Nederlandse belastingbetaler naar Griekenland gaat en het volgend moment gaat men akkoord met die 4,7 mld.

De euro staat onder druk en werd zelfs bedreigd. Dus slepen de EU-leiders 720 mld. bij elkaar om het tij te keren. Ons aandeel daarin kan oplopen tot 26 mld. als Spanje, Portugal en Italië in de problemen komen. Rekening belastingbetaler! De regeringsleiders en de ministers van Financiën denken nog steeds dat zij de eurolanden hebben gered, maar een schulden crisis kun je niet oplossen met meer schulden! Er is alleen maar tijd gewonnen ten koste van veel geld. Rekening belastingbetaler.

Onze staatsschuld stijgt met 100 mln. per dag. Iedere dag dat het CDA, de PvdA en de ChristenUnie ofwel luisterden ofwel vechtend over straat rolden, kostte de belastingbetaler 100 mln. extra. Wederom: rekening belastingbetaler.

En nu komen diezelfde partijen weer met dezelfde oplossingen als de laatste 40 jaar. Dezelfde mensen worden naar voren geschoven en iedereen houdt als vanouds elkaar de hand boven het hoofd. Denk bijvoorbeeld aan de commissie-Scheltema, de commissie die onderzoek doet naar het faillissement van de DSB. De hoofdrolspelers zijn de Nederlandsche Bank onder leiding van CDA'er Noud Wellink, het ministerie van Financiën onder leiding van PvdA'er Wouter Bos en een groot aantal DSB-bestuurders van de VVD. En al die partijen spelen een hoofdrol in dit drama en daarom wordt het rapport natuurlijk pas na de verkiezingen openbaar! Dat is immers Haagse politiek.

Het kabinet legt vandaag verantwoording af. Het oordeel van de Rekenkamer is duidelijk: de afgelegde verantwoording is onduidelijk en er is voor 81 mld. belastinggeld geen informatie over de effecten en de prestaties.

Vandaag kijken wij natuurlijk ook naar de doorrekeningen van het CPB, want dat hoort ook bij de rituele dans van de politiek. Het CPB wilde onze cijfers over korten op de EU-bijdrage, ontwikkelings samenwerking en subsidies niet doorrekenen. Nu blijkt echter dat die cijfers bij de

Verdonk

VVD en de PVV wel zijn meegenomen. De geloofwaardigheid van het CPB stond bij ons al ter discussie, maar na de persconferentie van vanmorgen, waarin de directeur van het CPB, een PvdA'er, niet eens wilde zeggen welke stukken hij gebruikt had voor de berekening van de PvdA-gegevens, is die geloofwaardigheid helemaal weg. Kan de minister mij zeggen hoe hij de betrouwbaarheid van het CPB gaat herstellen?

Trots op Nederland beschikt gelukkig over eigen economen. Verder zijn wij helder over de toekomst. Wij staan een compleet nieuwe aanpak en een hervorming van de maatschappij voor, op een schaal zoals die nog niet eerder is gezien. De maatschappij is daar aan toe! Een vlaktaks van 25%: die gaat ervoor zorgen dat iedere Nederlander er op vooruit gaat. Die vlaktaks zorgt voor stijgende koopkracht en daarmee voor ongeveer 600.000 nieuwe banen. Wij hebben een heel nieuw belastingstelsel ontwikkeld, een stelsel dat ervoor zorgt dat werken weer loont en overuren niet voor het grootste deel naar de belastingdienst gaan. Maar ja, invoering hiervan vereist echte politieke moed.

Er zijn meer zorgen. De veiligheid holt achteruit en de criminaliteit is in werkelijkheid vier keer zo hoog als de fraaie cijfers die dit kabinet presenteert. En die verhalen over blauw op straat: die kloppen natuurlijk niet. Op papier is de politiesterkte de afgelopen vijf jaar met 7000 banen toegenomen, maar op straat kwamen er maar 127 bij, met dank aan het CDA dat hier jarenlang dwars heeft gelegen. Graag een reactie.

Ook de grenzen zijn onder deze regering van CDA en PvdA wijd opengezet. De immigratie van veelal kansarmen nam sinds 2005 met 200% toe. Berekeningen van de PVV geven aan dat er 7 mld. per jaar in de bodemloze put van de immigratie is gestopt. Een goed initiatief, mijnheer Wilders! Justitie heeft vorig jaar 520 mln. uitgegeven aan opvang door het COA, met als gevolg een tekort op deze post van 164 mln. Even een vraagje: zit dat geld al in die 7 mld. of komt dat geld er bovenop.

Deze cijfers zijn catastrofaal en er moeten nu eindelijk eens echte keuzes worden gemaakt. Of het toelaten van tienduizenden kansloze immigranten en onze samenleving verder ontwrichten of onze ouderen de verzorging geven waarop ze recht op hebben. Of miljarden besteden aan ongecontroleerde ontwikkelingssamenwerking of onze jongeren een basisbeurs gunnen. Dat zijn de keuzes die moeten worden gemaakt.

De burgers zijn de keuzes die tot nu toe zijn gemaakt, zat. En wij ook. Het kabinet heeft de eindstreep niet gehaald. Dat is een zegen voor ons land. Veertig jaar doormodderen met hetzelfde beleid heeft geen oplossingen gebracht. Het is dus hoog tijd dat de kiezers eens gaan voor een echt vernieuwend beleid.

De beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: Wij zijn gekomen aan het einde van de eerste termijn van de kant van de Kamer. Het kabinet heeft mij verzocht om een schorsing van drie kwartier voor de voorbereiding van zijn beantwoording. Ik stel voor om die tijd te gebruiken om zo nodig de innerlijke mens te versterken, zodat wij geen avondpauze meer hoeven in te lassen. Het lijkt mij in alle opzichten een verstandig voorstel, ook al doe ik het zelf. Dat kan samengaan. Ik schors dit debat tot 16.35 uur en in die

tijd gaan wij een VAO doen en wel een VAO over medisch specialisten.